

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2019

9

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Agata Dimmich, Magdalena Lenik
Paulina Lewandowska, Kamila Lipińska
Radosław Nowaczewski, Arkadiusz Turczyn
Jakub Turczyn, Konrad Wróblewski
Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Elblągu postanowieniem z dnia 16 stycznia 2019 r., I Ca 492/18, zagadnienia prawnego:

„Czy osobą trzecią w rozumieniu art. 1028 k.c. jest osoba, która przyjęła spadek jako spadkobierca ustawowy, lecz później okazało się, że nie jest ona rzeczywistym spadkobiercą?”

Osoba, należąca do kręgu spadkobierców ustawowych, na rzecz której spadkobierca legitymujący się stwierdzeniem nabycia spadku, rozporządził prawem należącym do spadku, nie nabyła tego prawa, jeżeli rzeczywistym spadkobiercą jest dziecko spadkodawcy, w chwili otwarcia spadku już poczęte, które urodziło się żywe (*nasciturus*).

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 12/19, A. Piotrowska, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 25 października 2018 r., II Ca 1255/17, zagadnienia prawnego:

„Czy dokonując z urzędu w postępowaniu o podział majątku objętego dotychczas wspólnością majątkową małżeńską ustalenia składu i wartości majątku wspólnego (art. 567 § 3 k.p.c. w związku z art. 684 k.p.c.), sąd określa wartość nieruchomości należącej do majątku pod-

legającego podziałowi, przy uwzględnieniu jej obciążenia hipotecznego?”

W sprawie o podział majątku wspólnego małżonków, obejmującego nieruchomości obciążoną hipoteką zabezpieczającą udzielony małżonkom kredyt bankowy, sąd – przyznając tę nieruchomości na własność jednego z nich – ustala jej wartość z pominięciem wartości obciążenia hipotecznego, chyba że zachodzą istotne powody przemawiające za jego uwzględnieniem.

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 14/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek,)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 11 stycznia 2019 r., II Cz 2369/18, zagadnienia prawnego:

„Czy na zarządzenie Przewodniczącego wzywające stronę do uiszczenia zaliczki na wydatki związane z dopuszczeniem dowodu z opinii biegłego sądowego przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c.)?”

Na zarządzenie przewodniczącego, wzywające stronę do wniesienia zaliczki na wydatki związane z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 9 w związku z art. 398 k.p.c.).

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 15/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z dnia 1 marca 2019 r., X GUz 183/18, zagadnienia prawnego:

„1. Czy oświadczenie wierzyciela w trybie art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2015 r., poz. 233) może mieć charakter warunkowy?”

2. W przypadku pozytywnej odpowiedzi co do pkt 1, czy dopuszczalne jest w postępowaniu wywołanym sprzeciwem w postępowaniu upadłościowym, ustalanie istnienia wzajemnej wierzytelności upadłego wobec wierzyciela i jej wysokości?”

Wierzytelność podlega wpisowi na listę wierzytelności w zgłoszonej wysokości także wtedy, gdy wierzyciel kwestionując wzajemną wierzytelność upadłego zgłosił zarzut ewentualny, że chce skorzystać z prawa potrącenia (art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze – jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.).

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 18/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 4 marca 2019 r., XXVII Ca 40/19, zagadnienia prawnego:

„Czy połączenie spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. stanowi czynność prawną w rozumieniu art. 756³ k.p.c. w związku z art. 756⁴ k.p.c., w szczególności czy przeniesienie udziałów w prawie użytkowania wieczystego nieruchomości wpisanych w księdze wieczystej wbrew ujawnionemu w niniejszej księdze wieczystej zakazowi ich zbywania skutkuje nieważnością przeniesienia prawa użytkowania wieczystego na rzecz przejmującej spółki?”

Połączenie przez przejęcie spółek prawa handlowego na podstawie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., którego dalszym następstwem jest przejście na spółkę przejmującą udziałów w użytkowaniu wieczystym, nie jest zbyciem nieruchomości w rozumieniu art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich, wydanych z naruszeniem prawa (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2267).

(uchwała z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 19/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 28 stycznia 2019 r., I ACa 587/18, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 63 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 380 ze zm.) stanowi przepis zawarty w ustawie szczególnej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1235)?”

Artykuł 63 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 380 ze zm.) nie stanowi przepisu zawartego w ustawie szczególnej w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1235).

(uchwała z dnia 8 sierpnia 2019 r., III CZP 11/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 4 grudnia 2018 r., VII AGa 1375/18, zagadnienia prawnego:

„Czy wyczerpanie trybu określonego ustawą w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2344) ma miejsce jeżeli wierzyciel nie złożył w terminie sprzeciwu od odmowy umieszczenia na liście wierzytelności zgłoszonej przez niego wierzytelności?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 10/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 25 stycznia 2019 r., X RCa 287/18, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie wszczętej z urzędu o ustanowienie kuratora dla osoby niepełnosprawnej do reprezentowania tej osoby w innej sprawie cywilnej, Sąd może bez wniosku ustanowić pełnomocnika z urzędu celem reprezentowania tej osoby?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 16/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 14 grudnia 2018 r., I ACa 348/18, zagadnienia prawnego:

„Czy określony w art. 38g ust. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1153) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1998 r. Nr 59, poz. 375) sześciomiesięczny termin do wystąpienia na drogę sądową jest zachowany również w sytuacji, w której oparte na treści przepisu art. 38a ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania roszczenie o wypłatę odszkodowanie nie było przedmiotem postępowania regulacyjnego wszczętego przez kościelną osobę prawną na podstawie art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1889), natomiast podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania na podstawie § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1999 r. w sprawie określenia państwowych jednostek organizacyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego, z których mienia mogą być wyłączone nieruchomości zamienne, oraz określenie państwowej jednostki organizacyjnej, na którą może być nałożony obowiązek zapłaty odszkodowania na rzecz osób prawnych

kościółów, innych związków wyznaniowych i krajowych organizacji międzykościelnych, które zgłosiły roszczenia do Międzykościelnej Komisji Regulacyjnej (Dz.U. z 1999 r. Nr 53, poz. 552), został dopozwany w procesie już po upływie wspomnianego sześciomiesięcznego terminu;

Czy wynikające z treści art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej roszczenie o nieodpłatne przekazanie na własność nieruchomości lub ich części będących uprzednio własnością Wschodnioniemieckiego Stowarzyszenia Adwentystów Dnia Siódmego (*Ostdeutsche Verband der Gemeinschaft der Siebenten-Tags-Adventisten*), reprezentowanego przez Środkowoniemieckie Towarzystwo Nieruchomości, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (*Mitteldeutsche Grundstiicksgesellschaft mit beschränkter Haftung*), przysługuje którejkolwiek z kościelnych osób prawnych wymienionych w art. 4 ust. 2 tej ustawy?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2019 r., III CZP 17/19, A. Piotrowska, K. Tyczka-Rote, A. Owczarek)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 49/19

„1. Czy wygaśnięcie roszczenia w rozumieniu art. 9 ust. 2 lit. c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770 ze zm.) w brzmieniu nadanym przez art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1924) oznacza wygaśnięcie roszczeń również w stosunku do dłużników rzeczowych?

a w przypadku negatywnej odpowiedzi na powyższe pytanie:

2. Czy wniesienie powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w trybie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece wpływa na bieg dziesięcioletniego terminu wygaśnięcia hipoteki wykreślonej bez ważnej podstawy prawnej, wynikającego z art. 95 ustawy o księgach wieczystych i hipotece?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 15 maja 2019 r., II Ca 1207/18, T. Sobieraj, M. Ernest, T. Szaj)

Sąd drugiej instancji dokonał szerokiej analizy literatury i orzecznictwa, wywodząc m.in., że zgodnie z art. 95 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1916 ze zm. – dalej: „u.k.w.h.”), wprowadzonym w celu ochrony interesów wierzyciela hipotecznego, jeśli hipoteka została wykreślona z księgi wie-

czystej bez ważnej podstawy prawnej, nie powoduje to *per se* jej wygaśnięcia, a wykreślona hipoteka wygasa *ex lege* dopiero po upływie dziesięciu lat od wykreślenia. W rozpoznawanej sprawie hipoteki wpisane na rzecz powoda jako wierzyciela hipotecznego zostały wykreślone bez ważnej podstawy prawnej, więc wygasłyby dopiero po upływie dziesięciu lat od dnia wykreślenia hipoteki. Wykreślenie hipoteki zostało dokonane na podstawie formalnie właściwego dokumentu w postaci postanowienia sądu uchylającego postanowienie zabezpieczające, ale bez ważnej podstawy materialnoprawnej w postaci upadku zabezpieczenia, co nie niweczyłoby udzielonego zabezpieczenia. Przewidziany w art. 95 u.k.w.h. dziesięcioletni termin, po upływie którego hipoteka wykreślona bezpodstawnie z danej księgi wieczystej wygasa, liczony od dnia wykreślenia hipotek, również upłynął, co z kolei mogłoby świadczyć o tym, że nie istnieje już niezgodność między stanem ujawnionym w księgach wieczystych nieruchomości a rzeczywistym stanem prawnym.

Sąd Okręgowy ocenił, że termin przewidziany w art. 95 u.k.w.h. jest terminem prawa materialnego, który nie podlega przywróceniu w postępowaniu sądowym. Znaczną uwagę poświęcił charakterystyce terminów prekluzyjnych, które stanowią ograniczenie w dochodzeniu roszczeń. Nawiązał do terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c., regulującym termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku. Zauważył, że termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez przedstawicieli ustawowych dziecka nie może się skończyć przed prawomocnym zakończeniem postępowania o zezwolenie na złożenie oświadczenia w tym przedmiocie. Dostrzegł, że analogicznej konstrukcji prawnej nie można zastosować przy rozpatrywaniu spraw wytoczonych na podstawie art. 95 u.k.w.h., ponieważ brak przepisu, który by to umożliwił. Uznał jednak, że możliwe byłoby przyjęcie, iż także w przypadku terminu zawitego ujętego w art. 95 u.k.w.h. mogłyby być stosowane *per analogiam* przepisy dotyczące przerwania i zawieszenia biegu terminu przedawnienia, zwłaszcza że również w tym przypadku wierzyciel nie ma wpływu na czas trwania postępowania toczącego się na podstawie art. 10 u.k.w.h. i mogłoby się okazać, iż z przyczyn od niego niezależnych i niezawinionych, doszłoby do upływu dziesięcioletniego terminu przewidzianego w art. 95 u.k.w.h. i wygaśnięcia hipoteki, pomimo podjęcia w odpowiednim czasie akcji w postaci wytoczenia powództwa.

W razie przyjęcia, że hipoteki niezasadnie wykreślone nie wygasły na skutek upływu terminu określonego w art. 95 u.k.w.h., w realiach rozpoznawanej sprawy powstają także wątpliwości, czy hipoteki te nie wygasły na skutek innego zdarzenia. Nawiązując do art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.) Sąd Okręgowy podniósł, że brzmienie tego przepisu wskazuje, iż jest w nim mowa o roszczeniach wierzycieli, które miałyby wygasnąć na skutek niezłożenia wniosku o wszczęcie egzekucji w terminie roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa, jako takich, skoro nie sprecyzowano, że skutek ten dotyczyć ma tylko wierzytelności przysługującej wierzycielowi w stosunku do Skarbu Państwa. Stawiałoby to wierzyciela w dalece niekorzystnej sytuacji, uniemożliwiając mu dochodzenie należnych mu roszczeń nie tylko w stosunku do Skarbu Państwa, ale też innych podmiotów odpowiadających za dany dług, np. jako dłużnicy rzeczowi lub poręczyciele. Nie taki jednak cel przyświecał ustawodawcy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie można wykluczyć, że w związku z zabezpieczeniem hipotecznym dłużnicy rzeczowi będą odpowiedzialni w stosunku do wierzyciela, chociaż wierzytelność w stosunku do dłużnika głównego – Skarbu Państwa wygasła. Trzeba byłoby wtedy przyjąć, że roszczenie powoda zabezpieczone hipoteką nie wygasło w stosunku do pozwanych, więc w razie bezpodstawnego wykreślenia hipoteki z ksiąg wieczystych, istniałaby niezgodność pomiędzy stanem lokali ujawnionych w księgach wieczystych a rzeczywistym stanem prawnym, która uzasadniałaby żądanie powoda oparte na art. 10 u.k.w.h.

A.T.

*

III CZP 50/19

„Czy postanowienia art. 31 ust. 1 umowy zawartej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzoną w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. (Dz.U. 1994 nr 96 poz. 465) stoją na przeszko-

dzie ustanowieniu przez sąd polski kuratora *ad casum* w postępowaniu administracyjnym na podstawie art. 184 § 1 k.r.o. w związku z art. 34 § 1 k.p.a.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 maja 2019 r., VI Cz 1168/18, D. Trautman, A. Michalska-Proć, M. Pyszków)

Sąd drugiej instancji podniósł m.in., że brzmienie art. 31 ust. 1 umowy nakazuje sądzić, iż sąd polski nie ma w takim przypadku jurysdykcji, a więc także możliwości rozpoznania wniosku o ustanowienie kuratora w razie spełnienia przesłanek, o których mowa w art. 34 § 1 k.p.a. w związku z art. 184 § 1 k.r.o. Zgodnie z art. 31 ust. 1 umowy, w sprawach dotyczących opieki i kurateli właściwe są, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, organy i prawo tej umawiającej się strony, której obywatelem jest osoba, dla której jest lub ma być ustanowiona opieka lub kuratela. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę na analogiczne rozwiązania w innych umowach bilateralnych o pomocy prawnej w sprawach cywilnych lub o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Artykuł 31 ust. 1 umowy z Ukrainą odnosi się ogólnie do opieki i kurateli bez wskazywania rodzaju opieki lub kurateli ani kategorii osób, do których przepisy o opiece lub kurateli mają zastosowanie. Okoliczność ta jest dla zastosowania wykładni językowej istotna, gdyż na gruncie wcześniej obowiązujących regulacji międzypaństwowych przepisy odnosiły się wprost wyłącznie do opieki i kurateli ustanawianej dla osób małoletnich oraz osób ubezwłasnowolnionych. Artykuł 31 ust. 4 i 5 umowy przewiduje równocześnie, że gdy dla ochrony interesów obywatela jednej umawiającej się strony, którego miejsce zamieszkania lub pobytu albo którego majątek znajduje się na terytorium drugiej umawiającej się strony, zachodzi potrzeba podjęcia środków w zakresie opieki lub kurateli, organ tej strony zawiadamia o tym niezwłocznie właściwy organ. Językowa wykładnia powołanych przepisów wskazuje każdorazowe pierwszeństwo organów państwa obywatelstwa osoby, dla której opieka lub kuratela miałyby zostać ustanowiona, a gdyby osoba ta nie znajdowała się na terytorium Polski ani nie posiadała w Polsce majątku, ustanowienie opieki lub kurateli byłoby możliwe wyłącznie wtedy, gdyby zachodził przypadek niecierpiący zwłoki.

W opozycji do tych rozważań stoi wykładnia funkcjonalna art. 34 § 1 k.p.a. w związku z art. 184 § 1 k.r.o. Artykuł 34 § 1 k.p.a. nie wprowadza nowej, nieznannej dotychczas instytucji przedstawicielstwa ustawowego, skoro osobę nieobecną wymienia obok osoby niezdolnej do czynności prawnych, poddanej reżimowi przedstawicielstwa ustawowego i nie upoważnia organu administracyjnego do wyznaczenia przedstawiciela, ale zobowiązuje go do wystąpienia z odpowiednim wnioskiem do sądu i to o tyle, o ile ten przedstawiciel nie został już wyznaczony. Nie można abstrahować od pojęcia osoby nieobecnej w rozumieniu wymienionego przepisu, regulującego sytuację, w której osoba znana organowi administracji jest nieobecna w miejscu zamieszkania lub w miejscu pobytu w kraju i nieobecność ta nie jest krótkotrwała, a ponadto organowi administracji nie jest znane jej aktualne miejsce pobytu.

Bezzasadne jest zrównywanie kuratora procesowego, wyznaczonego na podstawie art. 184 § 1 k.r.o. w związku z art. 34 § 1 k.p.a., z kuratorem prawa materialnego w rozumieniu art. 184 § 1 k.r.o. Wykładnia funkcjonalna art. 31 ust. 1 umowy z Ukrainą nie może być dokonywana w oderwaniu od rozróżnienia materialnoprawnego i procesowego charakteru kuratora w danym postępowaniu, choćby takie rozróżnienie nie byłoby możliwe na gruncie brzmienia analizowanego przepisu. Różnicowanie charakteru danego kuratora stanowi okoliczność prawnie relewantną do przyjęcia jurysdykcji sądów polskich w danym postępowaniu. Przedmiotem regulacji umownej na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego jest problematyka kurateli materialnoprawnej, a nie procesowej, więc brak przeszkód do przyjęcia, że sąd polski, działając na podstawie wniosku organu administracji prowadzącego postępowanie administracyjne, ma jurysdykcję w sprawie o ustanowienie kuratora dla osoby nieobecnej, ustanawianego jako kuratora procesowego.

Na uwagę zasługuje także praktyczna niemożność skutecznego przeprowadzenia postępowania administracyjnego z udziałem cudzoziemca nieobecnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ewentualne przyjęcie jurysdykcji sądu polskiego i ustanowienie kuratora na podstawie art. 34 § 1 k.p.a. w związku z art. 184 § 1 k.r.o. poczynione byłoby jednak w sprzeczności z brzmieniem umowy międzynarodowej ratyfikowanej za zgodą wyrażoną w ustawie.

A.T.

III CZP 51/19

„Czy świadczenie wykupu, wypłacone przez ubezpieczyciela konsumentowi na podstawie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w związku z przedterminowym rozwiązaniem tej umowy, jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385¹ k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 22 maja 2019 r., II Ca 1300/18, T. Szaj, S. Krajewski, V. Osińska)

Sąd Okręgowy przeprowadził charakterystykę umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Wskazał, że w orzecznictwie i literaturze ujawniły się rozbieżne poglądy co do tego, czy świadczenie wykupu w tego typu umowach ubezpieczenia, zastrzeżone na rzecz ubezpieczającego na wypadek decyzji o skróceniu umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, jest świadczeniem głównym.

Według jednego stanowiska, akcentującego cel inwestycyjny umowy, świadczenie wykupu stanowi ekwiwalent składki uiszczanej na rzecz ubezpieczyciela z przeznaczeniem na jej inwestowanie. Wysokość wykupu zależy m.in. od wysokości zainwestowanej składki i wyników inwestycyjnych z uwzględnieniem kosztów inwestycji. W ramach umowy ubezpieczyciel inwestuje środki wpłacane okresowo przez ubezpieczonego, a usługa inwestycyjna ubezpieczyciela w ramach tej umowy jest świadczona na rachunek i na ryzyko klienta. Suma wykupu określa wysokość świadczenia ubezpieczyciela wobec ubezpieczonego związanego z rozliczeniem wzajemnych świadczeń stron w razie przedterminowego zakończenia umowy. W przypadku części inwestycyjnej odpowiada świadczeniu, do którego jest zobowiązany podmiot inwestycyjny świadczący usługi zarządzania powierzonymi jej aktywami, np. cenie umorzenia jednostki uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym; na tę cenę składa się wartość rynkowa aktywów netto funduszu z uwzględnieniem wynagrodzenia zarządzającego.

W ramach innego stanowiska zwraca się uwagę na konieczność zwięźdającej wykładni pojęcia świadczenia głównego, kreującego wyjątek od mechanizmu kontroli niedozwolonych postanowień umownych. Przy trudnościach w prawidłowym zdefiniowaniu świadczenia głównego wszelkie

wątpliwości powinny być interpretowane na korzyść konsumenta. W tym pojęciu mieszczą się jedynie podstawowe świadczenia w ramach danej umowy, które z tego względu charakteryzują tę umowę, a inne warunki mają w tym zakresie tylko charakter posiłkowy. W chwili zawierania umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym konsument nie ma na celu jej wcześniejszego rozwiązania, a taki zamiar pojawia się dopiero w późniejszym etapie wykonania umowy, np. gdy zmianie ulegnie sytuacja i potrzeby konsumenta, lub wtedy, gdy zgromadzony kapitał nie przynosi zysku, a bieżące opłaty pobierane przez ubezpieczyciela powodują dodatkowe straty. Świadczenie wykupu nie jest świadczeniem podstawowym w ramach tej umowy, skoro nie realizuje jej zasadniczego długoterminowego celu określonego w umowie. Wartość wykupu jest niemożliwa do ustalenia w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym; ze względu na jej nieokreśloność wartość wykupu nie jest możliwa do objęcia porozumieniem stron i nie może stanowić przedmiotu świadczenia.

A.T.

*

III CZP 52/19

„Czy zawarcie przez spółkę zależną umowy poręczenia wekslowego wymienionej w art. 15 § 1 k.s.h. na rzecz członka zarządu spółki dominującej wymaga zgody zgromadzenia wspólników spółki dominującej?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2018 r., VII AGa 1025/18, M. Sajur-Kordula, J. de Heij-Kaplińska, M. Kolasieński)

Sąd Apelacyjny podniósł m.in., że istota regulacji zawartej w art. 15 § 1 k.s.h. sprowadza się do uzyskania zgody zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo walnego zgromadzenia spółki akcyjnej dla zawarcia umów, a nie dokonania czynności jednostronnych. Wymienionym przepisem objęte zostały nie tylko umowy zawierane bezpośrednio przez spółkę kapitałową z członkiem zarządu, ale także umowy „na jego rzecz”. Dyspozycja tego przepisu stanowi o me-

chanizmach mających na celu ochronę interesów majątkowych spółki przed potencjalnymi nadużyciami jej funkcjonariuszy. Artykuł 15 § 2 k.s.h. reguluje z kolei odmienną i specyficzną sytuację, odnosząc się do umów, ale w przypadku wystąpienia pomiędzy stronami umowy stosunku dominacji określonego w art. 4 § 1 pkt 1 k.s.h. O ile art. 15 § 2 k.s.h. dotyczy umów wymienionych w § 1, więc umowy kredytu, pożyczki, poręczenia i innych podobnych umów, o tyle stronami tych czynności prawnych są już inne podmioty.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, różnice w treści paragrafów umożliwiają co najmniej dwa warianty interpretacyjne. Jeden, opierający się na wykładni językowej i nasuwający się intuicyjnie, nakazuje rozróżnić sytuację, w której umowa dotyczy spółki kapitałowej i członka jej zarządu, prokurenta, likwidatora (§ 1), od sytuacji, w której umowa dotyczy spółki zależnej i członka zarządu, prokurenta lub likwidatora spółki dominującej (§ 2). Tylko art. 15 § 1 k.s.h. dotyczy umów zawieranych „z” albo „na rzecz” podmiotów wskazanych w tym przepisie (niejako umowy na płaszczyźnie poziomej), natomiast art. 15 § 2 k.s.h. dotyczy jedynie umów zawieranych „z” podmiotami wymienionymi w tym przepisie (niejako umowy na płaszczyźnie pionowej). Za poglądem, że nie ma wymagania uzyskania zgody dla umów zawieranych „na rzecz” członka zarządu, prokurenta lub likwidatora spółki dominującej, przemawia to, że gdyby zamiarem ustawodawcy była również wymagana zgoda zgromadzenia wspólników spółki dominującej na zawarcie umów wskazanych w art. 15 § 1 również na rzecz osób wymienionych w art. 15 § 2 k.s.h., to wówczas znalazłaby się w tym przepisie odpowiednia treść, analogicznie jak w § 1. Przepis ten został znowelizowany dwukrotnie i nie dokonano zmiany w tym zakresie.

Drugie rozwiązanie opiera się na wykładni funkcjonalnej, zastosowanej przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 15 k.s.h. (uchwała z dnia 22 października 2010 r., III CZP 69/10, OSNC 2011, nr 5, poz. 54). Zaproponowana wykładnia pojęcia „inna podobna umowa” w rozumieniu art. 15 § 1 k.s.h. przyjmowała, że inną umową nie jest umowa, która ma zbliżony kształt normatywny, lecz umowa, której zawarcie umożliwia w zbliżony sposób takie ukształtowanie przewidzianych w niej świadczeń, aby funkcjonariusz spółki uzyskał nieuzasadnioną korzyść jej kosztem, zatem stanowi rzeczywiste zagrożenie interesów spółki.

Przy wykładni art. 15 k.s.h. zasadniczą wagę należy przywiązywać do oceny funkcjonalnej, tj. do tego, czy ukształtowanie świadczeń przewidzianych w umowie prowadzi do uzyskania przez piastuna spółki nieuzasadnionej korzyści kosztem majątku spółki.

Sąd drugiej instancji zauważył, że zakres regulacji art. 15 § 1 i 2 k.s.h. od strony przedmiotowo-funkcjonalnej jest tożsamy. Powołanie się na niepowtórzenie w treści § 2 sformułowania „albo na rzecz którejkolwiek z tych osób” nie jest wystarczające w świetle ustaleń co do funkcji art. 15 k.s.h. Intencja art. 15 k.s.h. sprowadza się do ochrony interesów spółki i zapobiegania nadużywaniu swojej funkcji przez podmioty zarządzające spółką.

A.T.

*

III CZP 53/19

„Czy umorzenie na podstawie przepisu art. 369 § 2 ustawy z dnia 23 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r., wierzytelności przysługującej kredytodawcy względem kredytobiorcy, zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na nieruchomości stanowiącej własność osoby trzeciej, skutkuje względem dłużnika hipotecznego będącego jednocześnie stroną czynności bankowej ustanowienia hipoteki, wygaśnięciem zabezpieczonej tą hipoteką wierzytelności, pociągającym za sobą wygaśnięciem hipoteki w rozumieniu przepisu art. 94 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 8 maja 2019 r., II Ca 173/19, A. Koźlińska, B. Tabaka, A. Dyl)

Sąd Okręgowy dokonał analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych dotyczącego przedstawionego zagadnienia. Zwrócił uwagę na przyjętą w nich interpretację odpowiednich przepisów ustawy z dnia 23 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r. oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece), zaznaczając jednocześnie dostrzeżone

różnice w przyjętych stanowiskach. Następnie przedstawił analizę instytucji poręczenia, wskazując na jej pewne podobieństwa (akcesoryjny charakter), ale przede wszystkim zwrócił uwagę na istotne różnice względem hipoteki.

Odwołując się do dostrzeżonych w orzecznictwie różnic między utratą bytu prawnego przez osobę prawną a śmiercią osoby fizycznej, Sąd Okręgowy wskazał, że ugruntowane jest orzecznictwo, zakładające brak możliwości istnienia zobowiązania w razie utraty bytu prawnego któregośkolwiek z podmiotów stosunku prawnego. Konsekwencją takiego stanowiska jest przyjęcie, że wykreślenie osoby prawnej z rejestru przy braku sukcesora przejmującego jej zobowiązania spowoduje wygaśnięcia jej zobowiązań, zatem także zabezpieczających je hipotek.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że według innego poglądu obecnego w orzecznictwie nawet utrata bytu i wykreślenie z rejestru osoby prawnej po przeprowadzeniu postępowania upadłościowego, wobec której to osoby istniały wierzytelności zabezpieczone na nieruchomościach osób trzecich, nie stanowi podstawy do wykreślenia hipotek. W orzeczeniach, w których sformułowano ten pogląd, twierdzono, że o ile istnieje zabezpieczenie wierzytelności upadłego na majątku osób trzecich, o tyle wykreślenie z rejestru nie powinno być utożsamiane z wygaśnięciem hipoteki.

Sąd drugiej instancji rozważył także instytucję nowacji i podkreślił, że wobec jednoznacznej regulacji zawartej w art. 507 k.c. nie ma wątpliwości, iż jeśli wierzytelność był zabezpieczona poręczeniem lub ograniczonym prawem rzeczowym ustanowionym przez osobę trzecią, poręczenie lub ograniczone prawo rzeczowe wygasa z chwilą odnowienia, chyba że poręczyciel lub osoba trzecia wyrazi zgodę na dalsze trwanie zabezpieczenia. Wskazał, że wymieniony przepis jest oczywistym nawiązaniem do zasady akcesoryjności poręczenia i hipoteki oraz tego, że nowacja przez zobowiązanie się dłużnika do spełnienia innego świadczenia w miejsce świadczenia pierwotnego, które wygasa, skutkuje wygaśnięciem hipoteki.

A.Z.

III CZP 54/19

„Czy podmiotem prawa własności nieruchomości ujawnionym w dziale II księgi wieczystej w przypadku nieruchomości stanowiącej wspólnotę gruntową jest sama wspólnota gruntowa, czy też osoby fizyczne i prawne uprawnione do udziału we wspólnocie gruntowej, czy może spółka do zagospodarowania wspólnoty gruntowej, o której mowa w przepisach rozdziału 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 703)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 25 czerwca 2019 r., I Ca 428/18, D. Krzysiak, H. Bork, B. Krukowska)

Sąd Okręgowy wskazał, że po uchyleniu art. 11 ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych przyjmuje się raczej, iż nie ma przeszkód do prowadzenia ksiąg wieczystych dla nieruchomości stanowiących wspólnotę gruntową. Zaznaczył, że tej zmianie nie towarzyszyła odpowiednia nowelizacja ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece ani przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów. W konsekwencji brak przepisów dotyczących zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych dla nieruchomości stanowiących wspólnotę gruntową. Ponadto Sąd drugiej instancji wskazał na luki występujące w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych w systemie teleinformatycznym.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w doktrynie przedstawiono różne, sprzeczne koncepcje co do tego, kto jest właścicielem nieruchomości stanowiących wspólnotę gruntową. Zajęto stanowisko, że grunty wspólnoty stanowią przedmiot szczególnej współwłasności lub właściciele gospodarstw rolnych danej wsi lub okolicy albo – w wypadku gruntów leśnych – także innych mieszkańców tych terenów. Według innego stanowiska, wspólnoty gruntowe, które przetrwały do dnia wejścia w życie ustawy o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych, stanowią własność Skarbu Państwa obciążoną na rzecz osób uwłaszczonych lub osób, które nabyły obciążenia na podstawie umów lub zwyczaju i następnie przeszły na ich następców prawnych.

Sąd drugiej instancji wskazał, że także orzecznictwo nie daje jednoznacznej odpowiedzi co do kwestii przedstawionej w zagadnieniu prawnym. Zauważył, że dostrzega się różnicę między współwłasnością w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego a uprawnieniem udziałowca wspólnoty gruntowej. Odróżnia się uprawnienie udziałowca wspólnoty gruntowej od współwłasności, a określenie wspólnoty gruntowej jako szczególnego rodzaju współwłasności należy w tym kontekście traktować jako opis wspólnoty gruntowej przez porównanie z instytucją mającą pewne cechy wspólne, a nie za sugestią tożsamości tych dwóch instytucji czy nawet sugestią, że przepisy dotyczące współwłasności można stosować do wspólnot gruntowych.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że w razie tożsamości wspólnoty gruntowej ze współwłasnością określoną w przepisach kodeksu cywilnego bezprzedmiotowe byłoby zamieszczenie w ustawie o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych art. 30a regulującego procedurę przekształcania wspólnoty gruntowej we współwłasność. Wobec tego, w świetle stanowiska zajętego w orzecznictwie co najmniej niepewne jest, czy udziałowców wspólnoty gruntowej można uznać za współwłaścicieli nieruchomości stanowiącej wspólnotę gruntową, a zatem czy mogliby podlegać ujawnieniu w II księgi wieczystej.

A.Z.

*

III CZP 55/19

„Czy obligatariuszowi przysługuje uprawnienie do dochodzenia od dłużnika rzeczowego wierzytelności wynikającej z obligacji zabezpieczonych hipoteką, wyemitowanych na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 730), czy też takie uprawnienie przysługuje wyłącznie administratorowi hipoteki?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2019 r., I ACa 1785/17, K. Polańska-Farion, B. Byszewska, A. Wachowicz-Mazur)

Sąd Apelacyjny wskazał hipotekę na nieruchomości jako jeden ze sposobów roszczeń posiadaczy obligacji. Przypomniął, że zgodnie z art. 7 ustawy o obligacjach do jej ustanowienia wystarcza oświadczenie właściciela nieruchomości. Czynność ta nie wymaga natomiast udziału ani złożenia oświadczeń woli przez obligatariuszy. Emitent obowiązany jest do zawarcia umowy z administratorem hipoteki, przyjmującym wykonywanie praw i obowiązków wierzycieli hipotecznych. Administrator hipoteki wykonuje prawa i obowiązki wierzyciela hipotecznego we własnym imieniu, lecz na rachunek obligatariuszy. Takie ujęcie wskazuje, że między obligatariuszami a administratorem występuje stosunek prawny, w którym administrator występuje jako zastępca pośredni obligatariuszy. Z kolei między obligatariuszem a emitentem dostrzec można stosunek, w którym administrator występuje jako wierzyciel emitenta. Innymi słowy, administrator hipoteki obligatariuszy jako zastępca pośredni staje się *quasi*-wierzycielem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2018 r., V CSK 406/17, OSNC 2019, nr 7–8, poz. 77).

Wątpliwości sądu drugiej instancji zogniskowały się na zastosowanej przez ustawodawcę konstrukcji zastępstwa pośredniego (wspomniany art. 7) oraz na możliwości wprowadzania szczególnych rozwiązań w umowie o ustanowienie administratora hipoteki.

W piśmiennictwie wyodrębnia się dwie postacie zastępstwa pośredniego. Zaakceptowanie pierwszej z nich oznaczałoby, że zawierając umowę o ustanowienie hipoteki, administrator nabywa hipotekę od razu do majątku zabezpieczonych wierzycieli. Stroną umowy jest administrator, ale sama hipoteka powstaje bezpośrednio w majątku wierzycieli. Stroną stosunku hipoteki – w relacji do właściciela obciążonej nieruchomości oraz osób trzecich – są zabezpieczeni wierzyciele. W konsekwencji administrator wykonuje uprawnienia związane z hipoteką, które *de iure* należą do wierzycieli oraz wykonuje obowiązki, które na nich spoczywają.

Można również uznać, że administrator nabywa hipotekę do własnego majątku. Stosunek prawny hipoteki łączy administratora z właścicielem obciążonej nieruchomości i osobami trzecimi. Podmiotami tego stosunku nie są zabezpieczeni wierzyciele; wszelkie uprawnienia (obowiązki) z tytułu hipoteki, jakie wykonuje administrator, są jego uprawnieniami (obowiązkami) własnymi. Wierzyciele, których wierzytelności zabezpieczono

hipoteką, nie mogą samodzielnie wykonywać tych uprawnień. W drodze wyjątku od zasady akcesoryjności hipoteki pojawia się tu rozejście podmiotowe pomiędzy osobą, której przysługuje prawo zabezpieczające (czyli administratorem hipoteki), a osobami, które mają zabezpieczone wierzytelności.

W odniesieniu do administratora hipoteki, o którym mowa w art. 68 u.k.w.h., za dominujące Sąd Apelacyjny uznał stanowisko opowiadające się za drugim rodzajem zastępstwa. Zastrzegł jednak, że samo wyłączenie stosowania tego przepisu w przypadku hipoteki ustanowionej na zabezpieczenie obligacji trudno uznać za rozstrzygające o odmienności konstrukcji zastępstwa pośredniego z art. 7 ustawy o obligacjach. Ze względu na możliwą dużą liczbę obligatariuszy, którzy mogą nawet nie być zidentyfikowani (w przypadku emisji obligacji na okaziciela) oraz istniejące już w ustawie o obligacjach uregulowania dotyczące ustanowienia hipoteki, stosowanie do administratora hipoteki zabezpieczającej wierzytelności z obligacji przepisów o administratorze hipoteki, zawartych w art. 68 u.k.w.h., byłoby albo bezprzedmiotowe (jak np. art. 68 ust. 1), albo niewłaściwe lub znacznie utrudnione (zwłaszcza art. 68² ust. 5–7).

Sąd Apelacyjny podkreślił, że obligatariusze w istocie nie mają wpływu na wybór administratora oraz zakres jego obowiązków. Nie jest wykluczone, że administrator, jako osoba powołana przez emitenta, będzie funkcjonować w swoistym konflikcie interesów, co osłabi pozycję obligatariuszy. Jest to jednak przede wszystkim problem właściwego wykonywania obowiązków przez administratora i związanej z tym jego odpowiedzialności odszkodowawczej i nie powinno przesądzać o uprawnieniu do dochodzenia roszczeń zabezpieczonych rzeczowo. Wskazał też na niebezpieczeństwa płynące z dwutorowości dochodzenia wierzytelności przeciwko dłużnikowi rzeczowemu.

M.M.

*

III CZP 56/19

„Czy w sprawie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, wytoczonej przez prokuratora wobec dziecka pochodzącego ze

sztucznego zapłodnienia od anonimowego dawcy nasienia, dobro dziecka o jakim mowa w art. 86 k.r.o. sprzeciwia się uwzględnieniu powództwa?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 5 czerwca 2019 r., X RCa 5/19, G. Puchalska, D. Białecki, I. Sachajska-Krzyńska)

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 86 zdanie pierwsze k.r.o., powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa może wytoczyć prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego. Wątpliwości Sądu drugiej instancji dotyczyły ustalenia, czy zaistniała w sprawie przesłanka dobra dziecka, która nie ma legalnej definicji ustawowej. Należy je zatem interpretować w taki sposób, aby przystosować je do potrzeb życiowych w konkretnych sprawach. Jednocześnie stanowisko doktryny jest od wielu lat jednoznaczne w kwestii, że stosowanie wszelkich norm prawnych (w tym i pozakodeksowych) przez sądy, musi uwzględniać preferencyjne traktowanie dobra dziecka. Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczyły tego, jak powinno być rozumiane dobro dziecka; wąsko, tj. wyłącznie jako zgodność z jego prawami stanu, czy też szeroko, czyli z uwzględnieniem również kwestii emocjonalności dziecka i jego interesu.

Przyjmując pierwszą z tych koncepcji, Sąd drugiej instancji stwierdził, że już sam fakt, iż pozwany nie ma biologicznych możliwości, aby być ojcem małoletniej powoduje, że uznanie bezskuteczności uznania ojcostwa jest w pełni zgodne z dobrem dziecka, usuwa bowiem fikcję prawną, w której pozwany jest uznawany za ojca dziecka, w sytuacji gdy mając świadomość, że ojcem być nie może, składa oświadczenie niezgodne z prawem. Dalsze utrzymywanie wspomnianej wyżej fikcji prawnej może w przyszłości negatywnie oddziaływać na sytuację dziecka, narażając je na mogące się w przyszłości toczyć procesy w przedmiocie kontaktów, alimentów czy nawet w kwestiach spadkowych. W takim przypadku należałoby uznać, że zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, jest prawidłowe i zgodne z dobrem dziecka.

Z kolei przyjęcie koncepcji szerokiego rozumienia pojęcia dobra dziecka, prowadzi do wniosku, że niezależnie od tego, iż złożenie przez pozwanego oświadczenia o uznaniu ojcostwa było niedopuszczalne, oddalenie

powództwa prokuratora mogłoby być możliwe i uzasadnione. Może zachodzić sytuacja, że w przypadku stwierdzenia, iż uznanie ojcostwa przez pozwanego było niedopuszczalne i jako takie zostało uznane za bezskuteczne, dojdzie do zerwania istniejącej dotychczas więzi emocjonalnej między małoletnią a pozwanym, co niewątpliwie nie może być uznane za zgodne z dobrem dziecka. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 lutego 1997 r., II CKN 90/96 (niepubl.), pojęcie „dobro dziecka” obejmuje niewątpliwie kwestie związane z jego stosunkiem do osoby, którą dotychczas uznawało za rodzica, w tym informację, że osoba ta rodzicem tym być już nie może. Na uwagę zasługuje jednocześnie okoliczność, że w przypadku stwierdzenia bezskuteczności uznania ojcostwa przez pozwanego, małoletnia nigdy nie będzie miała ojca, co również może mieć wpływ na jej dalszy rozwój, a co za tym idzie, również w tym aspekcie konieczne jest rozważenie jej dobra.

M.M.

*

III CZP 57/19

„1. Czy regionalna wspólnota samorządowa – województwo, ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działanie (zaniechanie) marszałka województwa realizowane przy wykonywaniu władzy publicznej w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (tj. dawnego Prawa wodnego, według brzmienia wynikającego z Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 ze zm. Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1206)?

W wypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie wskazane w punkcie 1:

2. Czy Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Warszawie wstąpiło do procesu na podstawie art. 534 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. nowego Prawa wodnego Dz.U. z 2017 r., poz. 1566), z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2018 r., w miejsce dotąd biorącego udział w sprawie województwa?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 czerwca 2019 r., I ACa 954/18, M. Boniecki, G. Krężolek, S. Jamróg)

Sąd Apelacyjny miał wątpliwości, czy za naruszenie przez marszałka województwa obowiązków związanych z zapewnieniem ochrony przed powodzią z zakresu administracji rządowej należy przypisać odpowiedzialność Województwu czy też Skarbowi Państwa. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że są to zadania zlecone, których koszty są pokrywane z budżetu państwa, a marszałek reprezentuje Skarb Państwa przy realizacji tych zadań (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1995 r., III CZP 163/95, OSNC 1996, nr 3, poz. 38).

Sąd drugiej instancji wskazał jednak na odmienny pogląd, zgodnie z którym marszałek województwa podejmując czynności związane z utrzymaniem wałów przeciwpowodziowych działał imieniem województwa jako jednostki samorządu terytorialnego, a nie Skarbu Państwa, a za takie działanie (zaniechanie) marszałka odpowiada województwo i jest to odpowiedzialność samodzielna za działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., II CSK 401/16, OSNC 2018, nr 1, poz. 12).

Sąd Apelacyjny podkreślił, że zgodnie z nowym Prawem wodnym, Wody Polskie przystępują do toczących się postępowań sądowych dotyczących ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r., poz. 1121), których stroną są marszałkowie województw. Ustawodawca nie przewidział wstępowania w miejsce jednostki samorządu terytorialnego, którym jest województwo. Brzmienie tego przepisu sugeruje, że wcześniej na gruncie spraw z zakresu prawa wodnego istniała samodzielna zdolność sądowa marszałka województwa. Marszałek jednak nie jest jednostką organizacyjną, lecz reprezentantem wchodzącym w skład zarządu województwa, a jego zdolność może opierać się na tym, że jest osobą fizyczną (art. 64 § 1 k.p.c.), ewentualnie można ją wyprowadzić w drodze analogicznego zastosowania art. 64 § 1¹ k.p.c.

W orzecznictwie przyjmuje się, że zdolność sądową można wykreować, jeżeli normy ustawowe przypisują atrybuty do bycia stroną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2010 r., IV CSK 261/09, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 94). Samodzielną zdolność prawną marszałka województwa wyklucza jednak brak wcześniejszej normy kreującej wyraźnie jego zdolność do bycia stroną procesu, jak i przyjmowana w orzecznictwie koncepcja odpowiedzialności województwa za działania

marszałka. Uznanie zdolności sądowej marszałka kłóci się ponadto z treścią art. 417 k.c. określającą zakres podmiotowy odpowiedzialności za wykonywanie władzy publicznej, gdyż ta przypisana jest osobom prawnym.

M.M.

*

III CZP 58/19

„Czy dopuszczalna jest na podstawie art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2204 ze zm. – zwana dalej u.g.n.) zmiana wysokości stawki procentowej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu, w sytuacji gdy jej aktualizacja dokonana została na zasadzie art. 78 u.g.n., w drodze wypowiedzenia wysokości opłaty rocznej przy zastosowaniu stawki ustalonej przed wejściem w życie przepisów cytowanej wyżej ustawy?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 marca 2019 r., III Ca 1177/18, H. Brzyżkiewicz, G. Sobczyk, Ł. Gruszczyńska-Czapla)

Przedmiotem sporu pomiędzy stronami była możliwość dokonania zmiany stawki opłaty rocznej z 3% na 1%, wobec tego, że dotychczas obowiązująca stawka ustalona została na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, które nie przewidywały wynikającej z art. 72 ust 3 pkt 4 u.g.n. stawki 1% przy oddaniu nieruchomości na realizację urządzeń infrastruktury technicznej i innych celów publicznych.

Skoro zatem opłata roczna za wieczyste użytkowanie nieruchomości była już aktualizowana pod rządami ustawy o gospodarce nieruchomościami ze względu na zmianę wartości nieruchomości (art. 78–81), stwierdzenie, że zmiana jest dopuszczalna, wymagane było łączne spełnienie dwóch przesłanek. Po pierwsze, uznania, że prawomocnie dokonana aktualizacja ze względu na zmianę wartości przy zastosowaniu dotychczasowej 3% stawki, nie doprowadziła również do tzw. uprawo-

mocnienia się także stawki procentowej i nie stanowi to przeszkody do jej zmiany na podstawie art. 221 u.g.n. Po drugie, stwierdzenia, że nieruchomości, której dotyczy postępowanie została oddana w użytkowanie wieczyste w warunkach określonych obecnie w art. 72 ust 3 pkt 4 u.g.n. Negatywna ocena już pierwszej z tych dwóch przesłanek czyniła bezzasadnym żądanie wieczystego użytkownika.

Sąd Okręgowy podkreślił, że art. 221 u.g.n. jest przepisem przejściowym, zatem służy dostosowaniu sytuacji zaistniałych przed wejściem w życie ustawy do nowej, zmienionej regulacji prawnej. Może być zatem zastosowany tylko raz.

M.M.

*

III CZP 59/19

„Czy niezapewnienie wszystkim właścicielom udziału w głosowaniu nad uchwałą członków wspólnoty mieszkaniowej w trybie indywidualnego zbierania głosów, wyrażającą zgodę na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu, narusza przepisy art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 6 zdanie pierwsze i art. 27 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz.737) w taki sposób, że uchwały tej nie można uznać za podjętą przez ogół właścicieli?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 maja 2019 r., I ACa 682/18, P. Banasik, J. Rusiński, E. Tomaszewska)

W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, do którego przychylił się Sąd Apelacyjny, że niezapewnienie wszystkim właścicielom udziału w głosowaniu nad uchwałą wyrażającą zgodę na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu, narusza art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 6 zdanie pierwsze i art. 27 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 737) oraz że taka uchwała nie może być uznana za podjętą przez ogół właścicieli. Określony w ustawie sposób głosowania indywidualnego oznacza bowiem, że niezbędne jest, aby zarząd przedstawił właścicielowi na piśmie projekt uchwały, a następnie odebrał od każdego właściciela lokalu jego głos

ze wskazaniem, czy był on za, przeciw, czy wstrzymał się on od głosu. Tylko w razie wykazania przez wspólnotę, że nie było możliwe odebranie głosów od wszystkich uprawnionych do głosowania, uzasadniony byłby wniosek, że uchwałę podjął ogół właścicieli, czyli wspólnota (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r., IV CSK 727/13, niepubl.).

Sąd drugiej instancji wskazał także odmienny pogląd, według którego z przepisu art. 23 u.w.l. w żaden sposób nie wynika, aby w przypadku indywidualnego zbierania głosów, koniecznym do ważności tak podjętej uchwały, było, aby udział w głosowaniu wzięli wszyscy właściciele lokali. Przy okazji wadliwości procedury głosowania wskazuje się, że uchybienie proceduralne podczas głosowania członków wspólnoty mieszkaniowej stanowią tylko wtedy podstawę do uchylecia uchwały, jeżeli mogły one mieć wpływ na jej treść (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2004 r., IV CSK 543/03, OSNC 2005, nr 7–8, poz. 132). Gdyby zatem traktować opisaną wadliwość głosowania jako wyłącznie uchybienie formalne, które nie prowadzi do naruszenia bezwzględnie obowiązującego przepisu ustawy, należałoby za każdym razem badać, czy miało to wpływ treść uchwały.

M.M.

*

III CZP 60/19

„1. Czy uczestnikiem postępowania egzekucyjnego dotyczącego nieruchomości osoby trzeciej powinna być osoba, na rzecz której ustanowiono zakaz zbywania i obciążania nieruchomości ujawniony w dziale III księgi wieczystej (wierzyciel pauliański), w związku z czym komornik ma obowiązek powiadamiać takiego wierzyciela o toczącej się egzekucji i podejmowanych w niej czynnościach, w sytuacji gdy egzekucja jest prowadzona przeciwko dłużnikowi – osobie przeciw której wytoczona jest skarga pauliańska?

2. Czy osobie, na rzecz której ustanowiono zakaz zbywania i obciążania nieruchomości ujawniony w dziale III księgi wieczystej (wierzyciel pauliański), przysługuje prawo złożenia zażalenia na postanowienie o udzieleniu przybiccia, w sytuacji gdy nie była po-

informowana o toczącej się egzekucji, a wiadomość powzięta po wydaniu postanowienia o udzieleniu przybicia?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2019 r., III CZP 2/19, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, M. Romańska)

Sąd Najwyższy zasygnalizował, że w ostatnim czasie w doktrynie sformułowane zostały poglądy podające w wątpliwość stanowisko, w świetle którego osoba trzecia, która dokonała z niewypłacalnym dłużnikiem czynności fraudacyjnej nie jest dłużnikiem wierzyciela pauliańskiego co do obowiązku zaspokojenia świadczenia pieniężnego, odpowiadającego co do wysokości temu, co z jego majątku wyszło albo do niego nie weszło, gdyż jej powinność wobec niego ogranicza się wyłącznie do zniesienia egzekucji prowadzonej wprawdzie przeciwko niewypłacalnemu dłużnikowi, jednak z rzeczy stanowiącej własność osoby trzeciej, przy przyjęciu fikcji, że rzecz nie wyszła z majątku dłużnika. Argumentacja podnoszona w tych wypowiedziach skłoniła Sąd Najwyższy do przeanalizowania stanowiska zajmowanego dotychczas, zwłaszcza wobec zarzutów, że jego stosowanie stwarza w praktyce sytuacje zagrażające efektywności ochrony zarówno wierzyciela pauliańskiego, jak i osoby trzeciej. Osoba ta – m.in. ze względu na odmówienie jej statusu dłużnika w postępowaniu nastawianym na stosowanie przymusu do składników jej majątku – pozbawiona zostaje możliwości wykorzystania środków obrony w celu zapobieżenia rozciągnięciu jej odpowiedzialności wobec wierzyciela pauliańskiego poza granice wyznaczone w prawie materialnym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., II CSK 27/17, M.Pr.Bank. 2018, nr 11, s. 49).

Sąd Najwyższy podkreślił, że ponowne rozważanie układu praw i obowiązków wierzyciela pauliańskiego i osoby trzeciej w stosunku prawnym, w którym pozostają po dokonaniu czynności fraudacyjnej i ze względu na przyznanie wierzycielowi pauliańskiemu roszczenia ustalonego w art. 527 k.c., dla rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego powstałego w niniejszej sprawie ma takie znaczenie, że dostrzeżenie pomiędzy tymi osobami relacji wierzyciel-dłużnik świadczenia pieniężnego legitymowałoby wierzyciela pauliańskiego do uczestniczenia w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko osobie trzeciej z nieruchomości w roli jej wierzyciela, nie tylko egzekwującego, którego art. 922

k.p.c. wymienia wśród uczestników postępowania, ale i upoważnionego do uczestniczenia tylko w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1036 § 1 i 2 k.p.c.). Zagadnienie było już rozważane w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZP 79/12 (OSNC 2013, nr 6, poz. 80) i z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 17/13 (OSNC 2014, nr 5, poz. 50), ale – w ocenie Sądu Najwyższego – istnieją poważane racje, dostrzeżone w doktrynie, przemawiające za tym, żeby problem przeanalizować raz jeszcze, w powiększonym składzie.

M.M.

*

III CZP 61/19

„Czy osoba, która ze swojej winy, będąc do tego zobowiązana z mocy ustawy, nie złożyła w ustawowym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, doprowadza do obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu art. 373 pkt 2 Prawa upadłościowego, w sytuacji kiedy w chwili zaistnienia przesłanek do ogłoszenia upadłości dłużnik nie posiadał majątku pozwalającego na zaspokojenie roszczeń wierzycieli, natomiast dalsze prowadzenie przez niego działalności gospodarczej skutkuje zaciąganiem nowych zobowiązań i generowaniem dalszych zaległości finansowych wobec wierzycieli?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2019 r., XXIII Ga 1810/18, B. Litwiniec, M. Więckowska, M. Skalska)

Sąd Okręgowy zauważył, że niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie, kiedy zachodzą przesłanki niewypłacalności określone w art. 11 Prawa upadłościowego, istotnie skutkuje narastaniem kolejnych nowych zobowiązań spółki wobec wierzycieli i kwot odsetek z tytułu opóźnienia w wykonywaniu zobowiązań pieniężnych oraz powstawaniem kosztów egzekucji. Zaniechanie to pogarsza sytuację wierzycieli spółki, chociażby w chwili powstania niewypłacalności nie posiadała ona majątku pozwalającego na jakiegokolwiek zaspokojenie roszczeń wierzycieli. Sąd drugiej instancji wskazał, że tak rozumiana wykładnia pojęcia „obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i pokrzywdzenia wierzy-

cieli” w rozumieniu art. 373 pkt 2 Prawa upadłościowego znalazłaby poparcie w stanowisku Sądu Najwyższego dotyczącym wykładni art. 299 k.s.h., przedstawionym w uchwale z dnia 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17 (OSNC 2018, nr 9, poz. 84).

Odmienne stanowisko, przedstawione przez Sąd drugiej instancji, zakłada, że obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu art. 373 pkt 2 Prawa upadłościowego miałyby miejsce tylko wtedy, gdy wnioskodawca wykazałby w toku postępowania dowodowego, iż gdyby nie doszło do zaniechania członka zarządu spółki ze zgłoszeniem we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, to istniałyby realne szanse na przeprowadzenie postępowania upadłościowego i zaspokojenie chociażby części wierzytelności. Gdyby natomiast stopień zaspokojenia wierzycieli byłby identyczny także w sytuacji braku zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości, to członek zarządu nie doprowadziłby do obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu art. 373 pkt 2 Prawa upadłościowego. Ponadto należałoby wymagać od wnioskodawcy, ażeby wykazał stopień pokrzywdzenia wierzycieli, jak i rozmiar obniżenia wartości przedsiębiorstwa, w konkretnych wartościach, kwotowo lub procentowo. Odnosząc się do użytego przez ustawodawcę pojęcia „rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli”, Sąd Okręgowy uwzględnił stanowisko, że nie jest ono tożsame z wysokością niespłaconych wierzytelności upadłego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., IV CSK 379/08, niepubl.), a oparcie dla wykładni pojęcia „obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa” znalazł w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym art. 299 k.s.h. (wyrok z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 390/11, niepubl.).

Ostatecznie Sąd drugiej instancji skłonił się do bardziej rygorystycznego stanowiska.

M.M.

*

III CZP 62/19

„Czy w sytuacji złożenia wniosku o umorzenie postępowania przez wierzyciela bez wskazania, że nastąpiło to na skutek spłaty zobowiązania przez dłużnika w trybie art. 825 pkt 1 k.p.c. do dnia

31 grudnia 2018 r. i wydaniu przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego po dniu 31 grudnia 2018 r., do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, czy też przepis art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 19 lipca 2019 r., II Cz 633/19, G. Kowolik, J. Mościcka-Mazurek, W. Chorążka)

Sąd Okręgowy zauważył, że literalna wykładnia art. 52 ustawy o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2018 r., poz. 770 ze zm.) jest często stosowana przez sądy powszechne. Odpowiada ona również celowi ustawy. Jej art. 29 ust. 1 dotyczy sytuacji, w której umorzenie postępowania egzekucyjnego jest następstwem bezczynności wierzyciela (art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.), względnie cofnięcia wniosku przez wierzyciela. W stosunku do dotychczasowej regulacji, zawartej w art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, nastąpiła diametralna zmiana filozofii ustalania opłat egzekucyjnych w takich okolicznościach. O ile przepis ten przewidywał, że w takiej sytuacji to dłużnika należało obciążyć opłatą stosunkową, o tyle w obecnym stanie prawnym konieczność uiszczenia takiej opłaty spoczywa na wierzycielu. Sąd drugiej instancji zauważył, że dotychczasowe przepisy nabyły często były wykorzystywane do szykanowania dłużnika. Zdarzali się wierzyciele, którzy kilkakrotnie w ciągu roku wszczynali egzekucję na podstawie tego tytułu wykonawczego, a każdorazowe cofnięcie wniosku powodowało wzrost zadłużenia dłużnika. Tym samym dotychczasowy mechanizm używany był do wpędzenia dłużnika w spiralę długu, z której nie można było się w niektórych przypadkach wydobyć. Po drugie, takie rozwiązanie skłaniało wierzycieli do instrumentalnego traktowania postępowania egzekucyjnego; wierzyciel mógł bezpłatnie uruchomić postępowanie egzekucyjne, którego prowadzenie rodziło określony nakład pracy po stronie komornika, po czym zdarzało się, że w sposób dowolny i nieodpowiedzialny dochodziło do cofnięcia wniosku egzekucyjnego.

Sąd Okręgowy przestrzegł jednak przed stosowaniem wykładni, która prowadzi do retroaktywnych skutków ustawy nowej i nie jest pewne, czy ustawodawca chciał wprowadzić taką wyjątkową regulację i czy argumenty za tym przemawiające są na tyle ważne, aby odstąpić od zasady *lex retro non agit*.

Druga metoda interpretacji art. 52 ust. 2 bazuje na wykładni celowościowej i prokonstytucyjnej. Ogólną zasadą wyrażoną w ust. 1 tego artykułu jest stosowanie przepisów starych, natomiast zastosowanie art. 29 i 30 ustawy zostało wprowadzone jako wyjątek, który powinien być interpretowany ściśle. W sytuacji, jaka zaszła w niniejszej sprawie, czyli złożenia wielu wniosków o umorzenie postępowania, to od przypadkowej decyzji komornika zależało, w której sprawie umorzy postępowanie przed dniem 1 stycznia 2019 r., a w której po tej dacie. Sytuacja taka wydała się Sądowi Okręgowemu niedopuszczalna.

Sąd drugiej instancji dopuścił również dokonanie wykładni art. 52 ust. 2 ustawy w ten sposób, że jeżeli zajdą przesłanki opisane w art. 29 i 30 po wejściu w życie ustawy, to wówczas mają zastosowanie te przepisy niezależnie od dnia wszczęcia egzekucji. W przypadku natomiast zajścia przesłanek uzasadniających umorzenie postępowania przed dniem 1 stycznia 2019 r., należy oceniać te zdarzenia na podstawie przepisów z czasu ich powstania, czyli przepisów starych.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Wniosek dłużnika o zmniejszenie kary umownej powinien być złożony we właściwym terminie oraz w sposób pozwalający na podjęcie przez powoda stosownych działań umożliwiających mu obronę jego interesu. Dokonywana przez Sąd Najwyższy i sądy powszechne we wcześniejszym orzecznictwie bardziej liberalna wykładnia oświadczenia woli pozwanego, zakładająca, że w każdym żądaniu oddalenia powództwa o zasądzenie kary umownej, niezależnie od motywów takiego żądania, mieści się *implicite* wniosek o zamiarkowanie kary umownej nie znajduje wystarczającego uzasadnienia w treści art. 484 k.c., zwłaszcza jeśli zważyć na zasady dyspozycyjności i kontrydiktoryjności procesu cywilnego.

(wyrok z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK 625/16, G. Misiurek, A. Piotrowska, K. Pietrzykowski, niepubl.)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Przegląd Sądowy 2019, nr 2, s. 114

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor wskazał, że miarkowania kary umownej sąd nie może dokonać z urzędu, gdyż uprawnienie dłużnika do żądania obniżenia odszkodowania tego rodzaju ma – w myśl art. 484 § 2 k.c. – postać zarzutu. Następnie przedstawił dwie rozbieżne linie orzecznictwa co do tego, czy zarzut taki musi mieć charakter sprecyzowany, czy też wystarczające do

zastosowania instytucji miarkowania jest ogólne kwestionowanie obowiązku zapłaty przez pozwanego.

Autor podniósł, że w jego ocenie strona broniąca się przed obowiązkiem zapłaty kary umownej nie musi formułować sprecyzowanego zarzutu, chyba że jest profesjonalnym uczestnikiem obrotu gospodarczego lub reprezentuje ją zawodowy pełnomocnik. Podkreślił przy tym konieczność badania realiów konkretnego procesu, w tym z uwzględnieniem jego elementu podmiotowego.

Glosator podzielił więc pogląd wyrażony w komentowanym orzeczeniu, zastrzegł jednak, że czyni to jedynie *in abstracto*, w odniesieniu do konkretnych konfiguracji procesowych.

J.T.

*

teza oficjalna

1. Zawarte w art. 750 k.c. odesłanie do przepisów o zleceniu nie zostało obwarowane wymaganiami uregulowania umowy o świadczenie usług w innych przepisach w sposób wyczerpujący.

2. Umowa regulująca jednocześnie zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma charakter mieszany; zawiera nie tylko elementy umowy o świadczenie usług, ale również – w zakresie regulującym zaopatrzenie w wodę – umowy sprzedaży.

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

Ustawodawca nie uregulował kwestii charakteru umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków w sposób jednoznaczny i konsekwentny; w art. 1, art. 2 pkt 3 oraz art. 6 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wskazał, że dostarczanie wody oraz odprowadzanie ścieków jest usługą; jednocześnie jednak w art. 6 ust. 2 tej regulacji posłużył się pojęciem „zakupu wody”, co sugeruje, iż umowa o zaopatrzenie w wodę jest umową sprzedaży. Na taki charakter tej umowy wskazuje obecne brzmienie

art. 555 k.c., zgodnie z którym przepisy o sprzedaży stosuje się odpowiednio m.in. do sprzedaży wody. Wprowadzie przepis ten uzyskał przytoczoną treść dnia 25 grudnia 2014 r., jednak modyfikacja ta nie była powiązana ze zmianą przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Można zatem przyjąć, że ustawodawca nowelizując art. 555 k.c. usunął wątpliwości związane z prawidłowym określeniem charakteru prawnego umowy regulującej zaopatrzenie w wodę.

(wyrok z dnia 13 lipca 2017 r., I CSK 193/17, G. Misiurek, W. Katner, H. Wrzeszcz, niepubl.)

Glosa

Mateusza Królikowskiego, Monitor Prawniczy 2019, nr 12, s. 664

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator zaznaczył, że komentowany wyrok dotyczy problemu przedawnienia roszczeń z umowy o zaopatrzenie w wodę z okresu sprzed nowelizacji z 2014 r., na podstawie której zmieniono treść art. 555 k.c. w ten sposób, że przepisy o sprzedaży stosuje się odpowiednio również do sprzedaży wody. Obecnie na podstawie powołanego przepisu nie budzi już wątpliwości, że w przypadku umowy o zaopatrzenie w wodę do roszczeń o zapłatę za dostarczoną wodę zastosowanie ma art. 554 k.c., przewidujący dwuletni termin przedawnienia. W przeszłości sporne było jednak, czy w takiej sytuacji należy stosować trzyletni termin przedawnienia roszczeń przysługujących przedsiębiorcy, czy może termin dwuletni, którego podstaw upatrywano w art. 750 w związku z art. 751 k.c., art. 554 k.c. lub art. 612 w związku z art. 554 k.c.

Zdaniem autora, stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy, który zastosował dwuletni termin przedawnienia na podstawie art. 554 k.c., nie zasługuje na aprobatę. Zaopatrzenie w wodę lub odprowadzenie ścieków następuje na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzenie ścieków. Jest to umowa o charakterze cywilnoprawnym, zatem zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego, a w szczególności przepisy części ogólnej oraz części ogólnej prawa zobowiązań. W konsekwencji zastosowanie ma również art. 118 k.c. przewidujący trzyletni termin przedawnienia dla roszczeń okresowych oraz dla rosz-

czeń związanych z działalnością gospodarczą. Nie ma natomiast podstaw do stosowania przepisów o sprzedaży, gdyż przepisy te mają charakter szczególny i mają zastosowanie jedynie do sytuacji objętych ich zakresem zastosowania.

Autor wskazał, że również obecnie, po nowelizacji art. 555 k.c., skrócony dwuletni termin może być stosowany jedynie do roszczeń sprzedawcy z tytułu sprzedaży wody, ale już nie innych roszczeń powstających w związku ze świadczeniem tej usługi. Nie ma natomiast żadnych podstaw do przyjmowania dwuletniego terminu przedawnienia w odniesieniu do roszczeń z umowy o odprowadzanie ścieków, gdyż usługa ta nie jest sprzedażą. Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków są typowymi umowami o świadczenie usług. Na przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym jako dostawcy usług ciążą poważne obowiązki, gdyż powinien on zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków. Zakres tych obowiązków dalece wykracza poza samo „wydanie” czy dostawę określonej ilości wody. Chodzi o zaspokajanie pewnych podstawowych potrzeb bytowych przez podmiot profesjonalny, który dysponuje określoną siecią, mającą funkcjonować w sposób ciągły i niezawodny i zapewniający realizację usługi o określonej jakości.

W dalszej części rozważań glosator wskazał, że nie zgadza się ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego, zgodnie z którym ustawodawca nowelizując art. 555 k.c. usunął wątpliwości związane z prawidłowym określeniem charakteru prawnego umowy regulującej zaopatrzenie w wodę. W kontekście przepisów o przedawnieniu znaczenie tej nowelizacji należy – jego zdaniem – ocenić w ten sposób, że roszczenia okresowe usługodawcy z tytułu dostarczenia wody podlegają obecnie dwuletniemu terminowi przedawnienia na podstawie odpowiednio stosowanego art. 554 k.c. Pozostałe jednak roszczenia wynikające z tej umowy przysługujące usługodawcy, jak również wszelkie roszczenia usługobiorcy przedawniają się w terminach wynikających z przepisów ogólnych. Regulacji ogólnej podlegają też roszczenia wynikające z umowy o odprowadzanie ścieków, nawet jeśli strony łączy jedna umowa o zaopatrzenie

w wodę i odprowadzanie ścieków. Ta ostatnia usługa w żadnym zakresie nie podpada pod uregulowanie umowy sprzedaży, na podstawie art. 535 k.c. albo na podstawie znowelizowanego art. 555 k.c.

R.N.

*

Zachowanie przy sporządzeniu kolejnego testamentu którejkolwiek z form przewidzianych w art. 1 Konwencji dotyczącej kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, sporządzonej w Hadze dnia 5 października 1961 r. wywołuje także skutki odwołania testamentu sporządzonego wcześniej (art. 946 i 947 k.c.).

(wyrok z dnia 25 stycznia 2018 r., IV CSK 221/17, K. Tyczka-Rote, R. Trzaskowski, A. Owczarek, OSNC 2019, nr 3, poz. 29; BSN 2018, nr 10, s. 9)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Nowy Przegląd Notarialny 2019, nr 1, s. 69

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor poparł stanowisko wyrażone przez Sądy *meriti* i Sąd Najwyższy, że w sprawie, zgodnie z art. 1110² k.p.c., wobec znajdowania się przedmiotu spadku w Polsce, istniała wyłączna jurysdykcja sądów polskich, a ze względu na to, że zastosowanie ma ustawa z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 – dalej: „p.p.m.”) o ważności testamentu rozstrzygało, zgodnie z art. 35 zdanie pierwsze p.p.m., prawo ojczyście spadkodawczyni z chwili dokonania czynności.

W ocenie autora, zasługuje również na aprobatę pogląd, że wystarczającym do zachowania warunków formalnych kolejnego testamentu, pomimo iż przedmiot spadku znajdował się w Polsce, było dochowanie formy przewidzianej prawem szwedzkim (miejsca zamieszkania spadkodawczyni i sporządzenia testamentu), co wynika z art. 1 Konwencji dotyczącej kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, sporządzonej w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 34, poz. 284 – dalej: „Konwencja haska”).

Autor podzielił również pogląd Sądu Najwyższego, że kwestia dopuszczalności i sposobu odwołania poprzednich testamentów podlegała w sprawie prawu polskiemu, zgodnie z art. 34 p.p.m., co skutkowało, iż zastosowanie znalazły art. 946 i 947 k.c., natomiast do wywołania skutku w postaci odwołania testamentu wystarczające było dochowanie formy nowego testamentu, zgodnie z prawem szwedzkim, w szczególności dlatego, że art. 2 Konwencji haskiej rozciąga wyrażoną w art. 1 zasadę na rozporządzenia testamentowe odwołujące wcześniejsze rozporządzenia testamentowe.

Ponadto, zdaniem glosatora, ocena testamentu w aspekcie sporządzenia go pod wpływem wad oświadczenia woli pozostawała w świetle art. 35 zdanie pierwsze p.p.m. ocenie prawa polskiego, zatem zastosowanie ma art. 945 k.c. Testament spadkodawczyni był ważny, ponieważ zawarte w nim oświadczenie woli nie miało wad przewidzianych w art. 945 § 1 pkt 1 k.c., zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił bowiem na uznanie, że testatorka była pozbawiona w chwili sporządzania testamentu świadomości, nie została u niej również wyłączona możliwość swobodnego decydowania.

P.L.

*

W umowie agencji (art. 768 k.c.) agent może przyjąć na siebie dodatkowy obowiązek sprawdzania wypłacalności potencjalnych kontrahentów zlecającego i odpowiadać na należyte wykonanie tego obowiązku na zasadach ogólnych (art. 471 k.c.).

(wyrok z dnia 31 stycznia 2018 r., I CSK 251/17, M. Koba, M. Bączyk, G. Misiurek, niepubl.)

Glosa

Krzysztofa Topolewskiego, Przegląd Sądowy 2019, nr 4, s. 108

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor wskazał, że komentowany wyrok dotyczy istotnej z punktu widzenia pośrednictwa agencyjnego kwestii odpowiedzialności agenta za należyte wykonanie umowy zawartej z jego udziałem. Dokonał analizy

mającego źródło w stosunku agencji obowiązku dbania o interesy dającego zlecenie i zauważył, że uregulowania kodeksowe pozwalają na wyróżnienie trzech powinności agenta, które wiążą się z wypłacalnością jego klientów. Są to zobowiązania do badania wypłacalności kontrahenta, informowania o niej dającego zlecenie oraz wyboru klientów, po stronie których nie zachodzi niemożliwość wykonania umowy. W ocenie glosatora, w komentowanym orzeczeniu zabrakło wyraźnego wyróżnienia pierwszego ze wskazanych obowiązków.

Następnie autor podniósł, że wyrok wpisuje się w błędną tendencję wyodrębniania z odpowiedzialności *del credere* przypadków, w których niewykonanie umowy przez klienta dającego zlecenie jest przesłanką odpowiedzialności agenta. Brak możliwości kontraktowego kreowania alternatyw dla kodeksowego uregulowania klauzuli *del credere* glosator powiązał z ochronną względem agenta naturą tych regulacji. Krytycznie oceniony został także brak wyraźnego wskazania, że sankcja w postaci natychmiastowego rozwiązania umowy agencyjnej, zastrzeżona na wypadek dokonania przez agenta wyboru niewypłacalnego klienta, jest niedopuszczalna jako sprzeczna z kodeksowym modelem ochrony trwałości stosunku agencji.

Autor wskazał, że komentowane orzeczenie zdaje się aprobeować nietrafną koncepcję, w myśl której zobowiązanie *del credere* ma samodzielny względem umowy agencyjnej charakter. Podkreślił przy tym, że wykładnia ta jest sprzeczna z brzmieniem przepisu regulującego tę klauzulę, a ponadto z istotą porozumienia tego rodzaju jako stosunku podrzednego względem umowy agencji.

J.T.

*

1. Złożenie przez rodziców w imieniu małoletniego dziecka oświadczenia o odrzuceniu spadku jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka.

2. Termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. nie może się skończyć przed prawomocnym zakończeniem postępowania o zezwolenie na złożenie przez małoletniego spadkobiercę oświadczenia o odrzuceniu spadku. Po prawomocnym zakończeniu tego postępowania

oświadczenie małoletniego powinno być złożone niezwłocznie, chyba że termin ten jeszcze nie upłynął.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, D. Zawistowski, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Pawlak, H. Pietrzkowski, B. Ustjanicz, OSNC 2018, nr 12, poz. 110; BSN 2018, nr 5, s. 6; MoP 2018, nr 12, s. 623; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2018, nr 2, s. 236; NPN 2018, nr 2, s. 89)

Glosa

Magdaleny Rzewuskiej, Studia Prawnoustrojowe 2018, nr 42, s. 469

Glosa jest zasadniczo aprobująca.

Komentatorka z aprobatą odniosła się do rozstrzygnięcia pierwszego zagadnienia. Wskazała, że również doktryna wydaje się być zgodna co do zaliczenia odrzucenia spadku do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu i przytoczyła wyrażane w tym względzie poglądy.

Autorka zgodziła się także z Sądem Najwyższym, że termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. nie może skończyć się przed prawomocnym zakończeniem postępowania o zezwolenie na złożenie przez małoletniego spadkobiercę oświadczenia o odrzuceniu spadku. Podzieliła przy tym stanowisko kwestionujące możliwość stosowania *per analogiam* przepisów regulujących bieg terminu przedawnienia, a więc zawieszenia biegu z art. 1015 k.c. lub jego przerwania wskutek złożenia przez przedstawiciela ustawowego małoletniego wniosku do sądu opiekuńczego o uzyskanie zezwolenia na odrzucenie spadku. Zdaniem komentatorki, nieprzekonujące jest jednak odwołanie przez Sąd Najwyższy do niedookreślonego i różnie interpretowanego terminu „niezwłocznie”, co skutkować będzie pozostawieniem organom orzekającym swobody dokonania oceny, czy w konkretnym stanie faktycznym odrzucenie spadku nastąpiło niezwłocznie po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego, czy też nie. W ocenie glosatorki, Sąd Najwyższy mógł doprecyzować sformułowanie „niezwłocznie” tak, by nie budziło większych wątpliwości i termin z art. 1015 k.c. przedłużany był jednolicie, dla każdego spadku.

De lege ferenda autorka zaproponowała, aby uwzględnienie przez sąd opiekuńczy wniosku przedstawiciela małoletniego o zezwolenie na

odrzućcie (alternatywnie przyjęcie wprost) spadku należnego dziecku było równoznaczne ze złożeniem oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Głosowaną uchwałę omówiła M. Strus-Wołos w „Przeglądzie orzecznictwa” (Palestra 2018, nr 7–8 s. 149).

K.L.

*

Przy ustalaniu wysokości świadczenia wyrównawczego agenta (art. 764³ k.c.), można – kierując się zasadami słuszności – uwzględnić jako jedną z okoliczności także koszty jego działania, które poniósłby, gdyby nie doszło do zakończenia stosunku agencji.

(wyrok z dnia 25 maja 2018 r., I CSK 478/17, K. Strzelczyk, M. Szulc, K. Weitz, OSNC 2019, nr 5, poz. 59, BSN 2018, nr 10, s. 11)

Komentarz

Roberta Stefanickiego, Przedsiębiorstwo i Prawo 2019, nr 7, s. 28

Komentarz ma charakter aprobujący.

W ocenie autora, komentowany wyrok dotyczy istotnych dla praktyki kwestii dokonywania interpretacji sądowej przepisów o agencji zgodnie z treścią i celami dyrektywy nr 86/653/EWG z dnia 18 grudnia 1986 r. w sprawie koordynacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek.

Za spójne z dokonywaną przez Trybunał Sprawiedliwości w trybie orzecznictwa prejudycjalnego wykładnią przepisów dyrektywy i z unijną definicją przedstawicielstwa handlowego glosator uznał przyjęte w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia przez Sąd Najwyższy podejście dotyczące objęcia mechanizmami ochronnymi odnoszącymi się do agentów także umów zawieranych między tymi samymi podmiotami zawierających treści wykraczające poza zakres stosunku agencyjnego. Zdaniem komentatora, Sąd Najwyższy trafnie przyjął więc w komentowanym orzeczeniu, że łącząca strony sporu umowa o prowadzenie pla-

cówek bankowych podlegała mechanizmom ochronnym przewidzianym dla agentów.

Odnosząc się do zagadnienia sposobu określania wysokości świadczenia wyrównawczego agenta, autor glosy zauważył, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości konsekwentnie dokonuje się wykładni dotyczących tego świadczenia przepisów dyrektywy pod kątem zapewnienia rzeczywistej ochrony przedstawiciela handlowego. Uznał, że na aprobatę zasługuje zajęte przez Sąd Najwyższy stanowisko, iż ograniczanie wysokości świadczenia do przychodu agenta pomniejszonego o koszty prowadzonej działalności nie powinno mieć charakteru automatycznego, a uwzględnianie tej kategorii powinno polegać na zestawieniu jej z innymi okolicznościami sprawy. Według autora, zważywszy na to, że ze świadczeniem wyrównawczym wiązać należy realne korzyści, a nie istnienie instytucji fikcyjnej, powinno się przyjmować, że obliczanie górnej granicy świadczenia wyrównawczego na podstawie metody dochodowej nie pozwala osiągnąć rezultatów zakładanych dyrektywą nr 86/653/EWG.

A.D.

*

W umowie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym roszczenie o wypłatę wartości wykupu ubezpieczenia, nie stanowiącej kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej, przedawnia się w terminie określonym w art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 10 sierpnia 2018 r., III CZP 13/18, [A. Kozłowska](#), K. Strzelczyk, R. Trzaskowski, OSNC 2019, nr 5, poz. 57; MoP 2018, nr 17, s. 899; BSN 2018, nr 8, s. 8; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 164; Prok. i Pr. 2019, nr 5, poz. 50)

Glosa

Jakuba Serwerynika, Prawo Asekuracyjne 2019, nr 1, s. 86

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zastrzegł, że o ile na aprobatę zasługuje pogląd Sądu Najwyższego, według którego dominujący cel inwestycyjny umowy ubezpie-

czenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym („umowa ubezpieczenia z UFK”) nie prowadzi do absorpcji do tego rodzaju umów reżimu prawnego umów inwestycyjnych, o tyle szczegółowa regulacja wynikająca z art. 23 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej musi być brana pod uwagę przy formułowaniu dalej idących ocen prawnych. Zdaniem autora, na gruncie obecnie obowiązujących przepisów wątpliwości może budzić uznanie jej za umowę nienazwaną.

W kwestii przedawnienia roszczenia o wykup umowy ubezpieczenia z UFK glosator za nieprzekonujący uznał argument, że pojęcie „roszczenia z umowy ubezpieczenia” (art. 819 § 1 k.c.), nie obejmuje roszczenia o wykup ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, w sytuacji, w której Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że w rozumieniu wskazanych przepisów umowę ubezpieczenia z UFK należy traktować jako umowę ubezpieczenia. Ponadto – zdaniem autora – trudno zaakceptować rozróżnienie, według którego te same przepisy stanowią podstawę do wyłączenia roszczenia o wartość wykupu (lecz tylko z ubezpieczeń inwestycyjnych) z katalogu „roszczeń z umowy ubezpieczenia”, o których mowa w kodeksie cywilnym, zwłaszcza że ustawodawca przewidział wyjątek jedynie dla roszczeń wynikających z umów odpowiedzialności cywilnej (art. 819 § 3 k.c.).

Ponadto argumentem, który wzbudził sprzeciw autora, jest przyjęte przez Sąd Najwyższy podejście funkcjonalne, związane z podobieństwem roszczenia o wartość wykupu do roszczenia o odkupienie jednostek uczestnictwa funduszu inwestycyjnego, a w konsekwencji przyjęciem tożsamyh okresów przedawnienia tych roszczeń. Dodatkowo porównanie art. 731 k.c. i art. 813 § 1 k.c. nie pozwala, zdaniem glosatora, na uznanie ich tożsamości oraz wyłączenia wyjątku, który nakazuje stosowanie terminu ogólnego dla roszczeń o zwrot wkładów oszczędnościowych. Dla wszystkich roszczeń z umowy ubezpieczenia termin przedawnienia powinien być zatem jednakowy.

Ponadto autor wskazał, że Sąd Najwyższy nietrafnie zaniechał określenia, jakich kryteriów należy użyć, aby odróżnić, które przepisy mają zastosowanie do umowy ubezpieczenia z UFK, a które nie mają do niej zastosowania. Wskazanie jedynie na art. 813, 817 i 819 k.c. nie pozwala na określenie relewantnych cech tego rozróżnienia, skoro umowa tego

typu łączy ze sobą elementy kapitałowe oraz ubezpieczeniowe, a ich wyodrębnienie nie jest z reguły precyzyjnie możliwe. W konkluzji glosator wskazał, że nie można nie dostrzec, iż rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego wynika bardziej z zasad słuszności, pojmowanych jako rozstrzyganie na rzecz konsumenta, niż z wykładni obowiązujących przepisów.

K.W.

prawo cywilne procesowe

Nieposiadanie w toku procesu zarządu przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością będącą komplementariuszem uprawnionym do reprezentowania pozwanej spółki komandytowej (art. 117 k.s.h.), nie daje podstaw do stwierdzenia braku należytej reprezentacji pozwanej spółki komandytowej i orzeczenia na tej podstawie przez sąd odwoławczy o nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.) ze skutkami określonymi w art. 386 § 2 k.p.c., gdy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością będąca komplementariuszem ma prokurenta, który ustanowił pełnomocnika procesowego reprezentującego w toku postępowania pozwaną spółkę komandytową. Interesy, które chroni art. 379 pkt 2 k.p.c., są w takim przypadku zabezpieczone przez działanie prokurenta i ustanowionego przez niego dla pozwanej spółki komandytowej pełnomocnika procesowego.

(postanowienie z dnia 16 czerwca 2016 r., V CZ 26/16, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska, K. Zawada, niepubl.)

Glosa

Adriana Zbrojewskiego, Acta Universitatis Lodzensis. Folia Iuridica 2019, nr 86, s. 135

Glosa ma charakter aprobujący, z akcentami krytycznymi.

Glosator zgodził się z rozstrzygnięciem Sądu Najwyższego, wskazującym, że w sprawie nie zaszła żadna z podstaw nieważności postępowania określonych w art. 379 pkt 2 k.p.c., zarzucił jednak motywom

komentowanego orzeczenia nadmierną lakoniczność i brak należytego uzasadnienia niektórych przyjętych przez Sąd Najwyższy założeń. W szczególności z orzeczenia wynika, że Sąd Najwyższy uznał, iż dokonywanie czynności w charakterze komplementariusza spółki komandytowej wchodzi w zakres umocowania prokurenta komplementariusza, jednak twierdzenie to nie zostało uzasadnione. Tymczasem rozstrzygnięcie powyższej kwestii uzależnione jest od sposobu rozumienia pojęcia „prowadzenie przedsiębiorstwa” na gruncie art. 109¹ k.c., co do którego w doktrynie wykształciły się dwa sporne stanowiska – ujęcie konkretne, zakładające, że chodzi o działalność gospodarczą prowadzoną przez przedsiębiorcę udzielającego prokury, oraz ujęcie abstrakcyjne, za którym milcząco opowiedział się Sąd Najwyższy, zgodnie z którym prokura swoim zakresem obejmuje umocowanie do czynności związanych z prowadzeniem jakiegokolwiek działalności gospodarczej.

Autor glosy podjął próbę uzupełnienia wskazanej luki w rozumowaniu Sądu Najwyższego i przedstawił wiele argumentów na poparcie przyjętego w tej kwestii stanowiska, w szczególności wskazujących, że rozwiązanie to najpełniej odpowiada istocie instytucji prokury oraz zapewnia bezpieczeństwo kontrahentom spółki komandytowej.

Glosator za trafne uznał uzasadnienie orzeczenia w części odnoszącej się do niemożliwości występowania w stosunku do spółki komandytowej przesłanki nieważności postępowania w postaci braku organu ze względu na to, że spółki osobowe konstrukcyjnie nie są wyposażone w organy. Nie zgodził się jednak z poglądem negującym występowanie tej przesłanki nieważności postępowania także wtedy, gdy stroną jest osoba prawna nieposiadająca organu powołanego do jej reprezentowania i działająca przez prokurenta i pełnomocnika procesowego. Podkreślił, że w takiej sytuacji, niezależnie od faktycznej możliwości składania w imieniu podmiotu oświadczeń woli i podejmowania czynności procesowych, w sposób wyraźny spełniona byłaby dyspozycja art. 379 pkt 2 k.p.c.

Krytyczną glosę do postanowienia opracował J. Grykiel (MoP 2017, nr 13, s. 716). Omówił je także P. Popardowski (Rocznik Orzecznictwa i Piśmiennictwa z Zakresu Prawa Spółdzielczego oraz Prawa Spółek Handlowych 2017, s. 422).

A.D.

teza oficjalna

Jeżeli nieruchomość została wykorzystana na cel określony w umowie darowizny, choćby następnie przestała być w ten sposób wykorzystywana, odwołanie przez darczyńcę darowizny zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 22147 ze zm.) nie jest dopuszczalne.

(wyrok z dnia 25 marca 2015 r., II CSK 114/17, H. Pietrzkowski, K. Weitz, P. Grzegorzczak, niepubl.)

Glosa

Mirosława Bączyka, Przegląd Sądowy 2019, nr 3, s. 114

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor podniósł, że Sąd Najwyższy w komentowanym wyroku skupił się na językowej wykładni art. 13 ust. 2 u.g.n. i nie wskazał na rzeczywiste okoliczności zaprzestania wykorzystania nieruchomości zgodnie z określonym przez darczyńcę celem. W ocenie glosatora, wykładnia przyjęta w omawianym wyroku tworzy ryzyko uznania, że do obdarowanego należy decyzja o tym, jak długo realizowany ma być wskazany w umowie darowizny cel. Wskazał też, że określenie sposobu wykorzystania darowanego przedmiotu stanowi kontraktowe zobowiązanie obdarowanego; może ono stać się następnie niemożliwe do wykonania, co prowadziłoby do jego wygaśnięcia.

Zdaniem autora, uprawnienie do odwołania darowizny powstaje wtedy, gdy wykorzystanie nieruchomości na cele inne niż wskazane w umowie stanowi wynik okoliczności, za które mógłby odpowiadać obdarowany. Stanowiłoby to wówczas rodzaj sankcji mającej służyć skutecznej realizacji określonej polityki dysponowania nieruchomościami przez jednostki samorządu terytorialnego. Glosator wskazał, że taka formuła odwołania wykonanej już darowizny odróżnia się od instytucji przewidzianej w art. 897 i 898 § 1 k.c.

Następnie autor zauważył, że przyjęta przez Sąd Najwyższy możliwość odwołania darowizny z opisanej przyczyny „w każdym czasie” nie sprzyja pewności obrotu prawnego. Podkreślił, że gdyby nie było pod-

staw do przyjęcia przez analogię rocznego terminu przewidzianego w art. 889 § 3 k.c., to można by sugerować, że uprawnienia do odwołania darowizny jest aktualne do czasu upływu terminu przedawnienia roszczenia odszkodowawczego wynikającego z niewykonania umowy.

Glosator podniósł, że nie można przyjąć, by niedopuszczalne było kontraktowe określenie czasu wykonania uprawnienia do odwołania darowizny w razie zignorowania przez obdarowanego oznaczonego w umowie celu wykorzystania nieruchomości.

J.T.

*

Dokumenty powstałe przy wykonywaniu określonej funkcji publicznej mają publiczny charakter i wchodzą do państwowego zasobu archiwalnego. O publicznym lub prywatnym charakterze dokumentów nie decyduje miejsce ich przechowywania, ale to, czy dokumenty te pochodzą od osoby pełniącej funkcję organu państwowego i zostały wytworzone w związku z działalnością publiczną tej osoby.

(wyrok z dnia 31 stycznia 2018 r., I CSK 195/17), K. Strzelczyk, J. Frąckowiak, J. Górowski, niepubl.)

Glosa

Adriana Niewęglowskiego, Przegląd Sądowy 2019, nr 5, str. 98

Glosa ma charakter aprobujący.

W ocenie autora, na niewątpliwą aprobatę zasługuje zapatrywanie Sądu Najwyższego polegające na uznaniu, że o statusie materiału archiwalnego nie decyduje sposób lub miejsce przechowywania. Kluczowy jest stosunek do własności, a więc rozstrzygające znaczenie ma to, kto jest właścicielem materiału archiwalnego.

Komentator wskazał, że zasób państwowy powinien pozostać pod pieczę właściwego archiwum państwowego. W odniesieniu do tego zasobu wyłączone jest nabycie własności przez osoby fizyczne – i innych uczestników obrotu, wyłączwszy Skarb Państwa – w wyniku wszelkich zdarzeń prawnych. W szczególności zaś, nie można nabyć własności

zasobu państwowego przez zawłaszczenie, gdyż państwowe materiały archiwalne, obojętnie w czyim są posiadaniu, nie mogą być bowiem uznane za rzeczy niczyje. Nie jest też możliwe nabycie własności państwowego materiału archiwalnego przez zasiedzenie. Niedopuszczalne jest również uzyskanie własności archiwaliów państwowych z powołaniem się na regulacje o nabyciu własności w dobrej wierze od osoby nieuprawnionej, przepisy te bowiem nie mają zastosowania do rzeczy, które nie mogą być zbywane.

Jakakolwiek zatem analiza zasadności roszczenia o zwrot rzeczy ruchomych może w istocie dotyczyć tylko tej części spornej serii akt, która pozostaje poza państwowym zasobem archiwalnym. Materiały wytworzone w związku wykonywaniem urzędu hetmańskiego są *ex lege* częścią zasobu państwowego i przedmiotem władztwa Skarbu Państwa. Powstały jako instrument do sprawowania imperium i to stanowi wystarczający tytuł dla uzasadnienia państwowej własności. Do nabycia natomiast innych archiwaliów Skarb Państwa musi mieć podstawę w postaci chociażby darowizny czy sprzedaży – zauważył glosator. W sytuacji, gdy takiej podstawy brak, archiwalia powinno się zwrócić uprawnionym podmiotom.

Glosator podkreślił, że nawet w obliczu oddania materiału archiwalnego do prywatnej kolekcji interes ogólny jest chroniony. W odniesieniu do tych materiałów, których nie można wywozić poza granice Polski, Skarbowi Państwa przysługuje prawo pierwokupu. Ostatecznie komentator podniósł, że ustalenie statusu prawnego materiału archiwalnego może być problematyczne w przypadku korespondencji. W okresie staropolskim w korespondencji prowadzonej z urzędnikami często przeplatały się wątki publiczne, jak również sprawy o typowo osobistym charakterze.

Zdaniem autora glosy, jeśli dokument staje się narzędziem załatwienia sprawy urzędowej (a nie osobistej), to ma charakter publiczny, nawet gdy w jego treści pojawiają się inne elementy. Ilekroć natomiast korespondencja odnosi się do spraw osobistych, to choćby była prowadzona pomiędzy osobami w pewnej zależności służbowej (lub innej), ma naturę niepubliczną.

W postępowaniu wszczętym przez klienta przeciwko podmiotowi rynku finansowego o zapłatę kwoty roszczenia zgłoszonej w reklamacji klienta, art. 8 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2270) nie wyłącza możliwości kwestionowania przez podmiot rynku finansowego zasadności dochodzonego roszczenia; na podmiocie tym spoczywa ciężar dowodu, że powodowi nie przysługuje roszczenie lub przysługuje w niższej wysokości.

(uchwała z dnia 13 czerwca 2018 r., III CZP 113/17, A. Piotrowska, W. Katner, M. Kocon, OSNC 2019, nr 4, poz. 36; OSP 2019, nr 7–8, poz. 68; BSN 2018, nr 6, s. 8; MoP 2018, nr 13, s. 676; M.Pr.Bank. 2018, nr 12, s. 26; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2018, nr 4, s. 162)

Glosa

Marcina Orlickiego, Prawo Asekuracyjne 2018, nr 4, s. 89

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentujący za Sądem Najwyższym wskazał, że nie mogą zasłużywać na akceptację następstwa przyjęcia, iż każde opóźnienie w udzieleniu odpowiedzi na reklamację powinno stanowić samodzielną materialną podstawę dochodzonego roszczenia. W innym razie opóźnienie w odpowiedzi na reklamację stanowiłoby dodatkową, ostateczną i niepodważalną podstawę zasadności roszczenia klienta wobec zakładu ubezpieczeń. Przy takim rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym, przepis ten należałoby uznać za *lex specialis* względem art. 28 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Podstawa ta mogłaby zdominować wszelkie inne podstawy wypłaty świadczeń ubezpieczeniowych, bez względu bowiem na wynik postępowania likwidacyjnego, ubezpieczyciel musiałby uznać stanowisko klienta wyrażone w reklamacji, jeśli tylko jego odpowiedź na reklamację dostarczona byłaby z opóźnieniem.

W ocenie autora, trafne było przyjęcie przez Sąd Najwyższy koncepcji wzruszalnego domniemania zasadności reklamacji, co oznacza, że obo-

wiązek dowodzenia nieistnienia podstaw do uwzględnienia żądania klienta, w przypadku opóźnienia w udzieleniu odpowiedzi na reklamację, obciąża podmiot rynku finansowego.

Komentowaną uchwałę omówił także w głosie M.D. Marko (OSP 2019, nr 7–8, poz. 68 – omówienie niebawem).

K.W.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2019 NR 10

Nabywcy – w drodze przelewu – wierzytelności o odszkodowanie za szkodę komunikacyjną przysługuje od ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej zwrot uzasadnionych kosztów ekspertyzy zleconej osobie trzeciej tylko wtedy, gdy jej sporządzenie było w okolicznościach sprawy niezbędne do efektywnego dochodzenia odszkodowania.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 29 maja 2019 r., III CZP 68/18, D. Zawistowski, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, J. Gudowski, R. Trzaskowski, M. Wysocka, K. Zawada, OSNC 2019, nr 10, poz. 97)

*

Sąd Najwyższy na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prawnym:

czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 drugi akapit Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie jest sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej sąd, w którego jednoosobowym składzie zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego z rażącym naruszeniem reguł prawa Państwa

Członkowskiego dotyczących powoływania sędziów, w szczególności polegającym na powołaniu tej osoby do pełnienia urzędu sędziego mimo uprzedniego zaskarżenia do właściwego sądu krajowego (Naczelnego Sądu Administracyjnego) uchwały organu krajowego (Krajowej Rady Sądownictwa) obejmującej wnioszek o jej powołanie do pełnienia urzędu sędziego, mimo wstrzymania wykonania tej uchwały zgodnie z prawem krajowym oraz mimo niezakończenia postępowania przed właściwym sądem krajowym (Naczelny Sąd Administracyjny) przed doręczeniem aktu powołania?

(postanowienie składu siedmiu sędziów z dnia 21 maja 2019 r., III CZP 25/19, D. Zawistowski, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Katner, A. Piotrowska, K. Weitz, M. Wysocka, OSNC 2019, nr 10, poz. 98)

*

W umowie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym roszczenie o wypłatę wartości wykupu ubezpieczenia, niestanowiącej kosztów udzielonej ochrony ubezpieczeniowej, przedawnia się w terminie określonym w art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 7 grudnia 2018 r., III CZP 61/18, M. Koba, A. Kozłowska, K. Tyczka-Rote, OSNC 2019, nr 10, poz. 99)

*

Artykuł 546 § 1 k.s.h. ma zastosowanie do podziału spółki przez wydzielenie (art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h.).

(wyrok z dnia 14 grudnia 2018 r., I CSK 687/17, P. Grzegorzcyk, M. Romańska, K. Strzelczyk, OSNC 2019, nr 10, poz. 100)

*

Wyrok wydany w postępowaniu karnym, zobowiązujący skazanego do naprawienia szkody (art. 72 § 2 k.k.), wyłącza ponowne

orzekanie w postępowaniu cywilnym o odszkodowaniu objętym tym wyrokiem (art. 199 § 1 pkt 2 lub art. 355 § 1 k.p.c.).

(wyrok z dnia 20 grudnia 2018 r., II CSK 754/17, A. Piotrowska, B. Ustjanicz, K. Weitz, OSNC 2019, nr 10, poz. 101)

*

Bank, który zawierając w obrocie między przedsiębiorcami umowę opcji walutowej nie poinformował klienta w sposób niebudzący wątpliwości o zróżnicowaniu ryzyka wynikającego z zawarcia tej umowy, nie może na jej podstawie osiągnąć korzyści przekraczających wielokrotnie korzyści osiągnięte przez klienta.

(wyrok z dnia 9 stycznia 2019 r., I CSK 736/17, W. Pawlak, J. Frąckowiak, W. Katner, OSNC 2019, nr 10, poz. 102)

*

W sprawie o ustalenie zmiany płci (art. 189 k.p.c.) bierną legitymację procesową mają wyłącznie rodzice powoda, a jeżeli nie żyją – kurator ustanowiony przez sąd.

(wyrok z dnia 10 stycznia 2019 r., II CSK 371/18, H. Pietrkowski, A. Owczarek, K. Weitz, OSNC 2019, nr 10, poz. 103)

*

W skardze o wznowienie postępowania wniesionej na podstawie przewidzianej w art. 524 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. skarżący nie może powoływać się skutecznie na inne podstawy wznowienia.

(postanowienie z dnia 10 stycznia 2019 r., II CZ 80/18, H. Pietrkowski, A. Owczarek, K. Weitz, OSNC 2019, nr 10, poz. 104)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2019 NR C

Nie jest dopuszczalne sądowe zniesienie współwłasności przez upoważnienie jednego ze współwłaścicieli do sprzedaży nieruchomości „z wolnej ręki”.

(postanowienie z dnia 25 maja 2018 r., I CSK 439/17, K. Weitz, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 32)

*

1. Do rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego o odrzuceniu skargi na czynności komornika ma zastosowanie art. 767^{3a} k.p.c.

2. Sąd, działając jako sąd drugiej instancji, stosuje odpowiednio przepisy o zażaleniu i w razie uwzględnienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego uchyla to orzeczenie.

(postanowienie z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 7/18, D. Zawistowski, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 33)

*

1. Artykuł 828 § 2 k.c. nie ma zastosowania do roszczenia regresowego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego.

2. Sąd nie jest uprawniony do kontroli decyzji Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, podejmowanej na podstawie

art. 110 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 473).

3. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny pełni wobec poszkodowanych funkcję ochronną i gwarancyjną. Sąd może oddalić powództwo Funduszu o zwrot świadczenia wypłaconego poszkodowanemu, jeżeli pozostaje ono w kolizji z celami działania Funduszu (art. 5 k.c.).

(wyrok z dnia 14 czerwca 2018 r., V CSK 339/17, K. Weitz, M. Koba, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 34)

*

Osadzenie w zakładzie karnym nie oznacza zmiany adresu w rozumieniu art. 626¹² § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 14 czerwca 2018 r., V CZ 34/18, K. Weitz, M. Koba, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 35)

*

Artykuł 703 k.c. ma odpowiednie zastosowanie do umów, o których mowa w art. 708 k.c.

(wyrok z dnia 22 czerwca 2018 r., II CSK 496/17, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 36)

*

W szczególnych okolicznościach zachowanie wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym może stanowić nadużycie prawa (art. 5 k.c.), uzasadniające pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.).

(wyrok z dnia 22 czerwca 2018 r., II CSK 539/17, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 37)

W sprawach o wpis roszczenia o ustanowienie hipoteki umownej skarga kasacyjna jest dopuszczalna (art. 519¹ § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 22 czerwca 2018 r., II CZ 27/18, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 38)

*

Dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia dotyczy także sporów, o których mowa w art. 618 § 1 zdanie drugie k.p.c., przekazanych do dalszego rozpoznania w postępowaniu o zniesienie współwłasności (art. 618 § 2 zdanie drugie k.p.c.).

(postanowienie z dnia 22 czerwca 2018 r., II CZ 30/18, Marta Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 39)

*

1. W apelacji ani w skardze kasacyjnej strona nie może skutecznie zarzucić uchybienia przez sąd przepisom postępowania, dotyczącego przeprowadzania dowodów, jeżeli na podstawie art. 162 k.p.c. nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie.

2. Jeżeli biegły, z przekroczeniem granic swoich kompetencji – obok wypowiedzi w kwestiach wymagających wiadomości specjalnych – zamieści w opinii także sugestie dotyczące sposobu rozstrzygnięcia kwestii prawnych, sąd powinien je pominąć, co jednak nie dyskwalifikuje całości opinii biegłego.

(wyrok z dnia 5 lipca 2018 r., I CSK 551/17, G. Misiurek, M. Kocon, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 40)

*

1. Objęcie nieruchomości w posiadanie przez przedsiębiorstwo energetyczne, wykonujące uprawnienia w imieniu Skarbu Państwa w ramach zasady jednolitego funduszu własności państwowej na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o po-

wszeczhnej elektryfikacji wsi i osiedli (jedn. tekst: Dz.U. z 1954 r. Nr 32, poz. 135), nie uzasadnia dobrej wiary posiadania służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń.

2. Jeżeli termin zasiedzenia służebności przesyłu upłynął przed zmianą jej przebiegu, nabycie służebności następuje w stanie istniejącym w chwili spełnienia się przesłanek zasiedzenia.

(postanowienie z dnia 26 lipca 2018 r., IV CSK 142/17, K. Tyczka-Rote, W. Pawlak, M. Szulc, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 41)

*

Przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości należącej do Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze tej nieruchomości w zakresie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

(postanowienie z dnia 26 lipca 2018 r., IV CSK 136/17, K. Tyczka-Rote, W. Pawlak, M. Szulc, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 42)

*

Cena sprzedaży odrębnej własności lokalu, stanowiącego część nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, zbytego w przetargu na podstawie art. 67 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2204), nie jest ceną wynikową w rozumieniu art. 540 § 1 k.c. Jeżeli nie uwzględni obowiązkowej bonifikaty przewidzianej w art. 68 ust. 3 tej ustawy, umowa w części dotyczącej zawyżonej ceny jest nieważna (art. 58 § 3 k.c.), a nadpłacona kwota stanowi świadczenie nienależne (art. 410 w związku z art. 405 k.c.).

(wyrok z dnia 27 lipca 2018 r., V CSK 382/17, A. Piotrowska, A. Owczarek, K. Weitz, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 43)

Orzeczenie referendarza sądowego nie podlega zaskarżeniu skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

(postanowienie z dnia 10 sierpnia 2018 r., I CNP 26/18, P. Grzegorzczak, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 44)

*

Uprawomocnienie się postanowienia komornika sądowego w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego i jego wykonanie nie uniemożliwia zmiany tego postanowienia przez sąd z urzędu na podstawie art. 759 § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 10 sierpnia 2018 r., III CZP 28/18, A. Kozłowska, K. Strzelczyk, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 45)

*

Moc wiążąca prawomocnego postanowienia o odmowie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 365 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) obejmuje jedynie odmowę wpisu, nie rozciąga się natomiast na ustalenia dotyczące wadliwości uchwały zgromadzenia, w tym jej sprzeczności z ustawą, będącej przyczyną tej odmowy. Sąd rozpoznający pozew o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia (art. 252 k.s.h.) samodzielnie ocenia, czy uchwała jest sprzeczna z ustawą, nie będąc w tym zakresie związany oceną przyjętą przez sąd rejestrowy.

(wyrok z dnia 12 września 2018 r., II CSK 698/17, K. Weitz, M. Koba, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 46)

*

Wygaśnięcie – w wyniku następczej niemożliwości wykonania (art. 475 § 1 k.c.) – obowiązku dłużnika złożenia oświadczenia przewidzianego w art. 24 § 1 zdanie drugie k.c. nie stoi na przeszkodzie ponownemu wystąpieniu przez wierzyciela przeciwko dłużnikowi

o złożenie oświadczenia usuwającego skutki naruszenia dóbr osobistych w formie i treści możliwej do wykonania.

(wyrok z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 636/17, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 47)

*

W postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd nie orzeka o podziale majątku spółki cywilnej, której małżonkowie byli współnikami.

(postanowienie z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 639/17, D. Dończyk, P. Grzegorzczak, M. Koba, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 48)

*

Umowa, na podstawie której członek zarządu spółki ustanawia na swojej nieruchomości hipotekę zabezpieczającą zobowiązanie spółki, nie jest inną umową podobną w rozumieniu art. 15 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 598/17, T. Bielska-Sobkowicz, W. Pawlak, R. Trzaskowski, OSNC-ZD 2019, nr C, poz. 49)

INFORMACJE

Z dniem 1 lipca 2019 r. przeszła w stan spoczynku sędzia Sądu Najwyższego Bogumiła Ustjanicz, orzekająca w Izbie Cywilnej od stycznia 2010 r.

*

W dniu 1 lipca br. w Sofii, w Pałacu Sprawiedliwości, odbyła się – zainicjowana przez Łozana Panowa, Przewodniczącego Naczelnego Sądu Kasacyjnego – dyskusja pod hasłem „Kiedy polski Sąd Najwyższy odmówił podporządkowania się politykom”. W spotkaniu – obok kilkudziesięciu przedstawicieli sądownictwa, organizacji pozarządowych i dziennikarzy – udział wzięli Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf oraz Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej Dariusz Zawistowski.

Dane statystyczne – lipiec 2019 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2181	350	309	-	18	1	32	-	212	46	2222
3.	CZP w tym:	40	15	8	5	-	-	-	-	-	3	47
	art. 390 k.p.c.	34	14	8	5	-	-	-	-	-	3	40
	skład 7-miu	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	59	47	42	-	21	2	7	-	-	12	64
5.	CO w tym:	86	103	112	-	3	-	-	-	-	109	77
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	86	103	112	-	3	-	-	-	-	109	77
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	92	10	21	-	-	-	-	-	-	21	81
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	2459	525	492	5	42	3	39	-	212	191	2492

Dane statystyczne – sierpień 2019 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2222	234	117	-	7	2	23	-	37	48	2339
3.	CZP w tym:	47	3	1	1	-	-	-	-	-	-	49
	art. 390 k.p.c.	40	3	1	1	-	-	-	-	-	-	42
	skład 7-miu	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	64	37	19	-	7	1	4	-	-	7	82
5.	CO w tym:	77	60	34	-	4	-	-	-	-	30	103
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	77	60	34	-	4	-	-	-	-	30	103
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	81	18	12	-	-	-	-	-	-	12	87
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	2492	352	183	1	18	3	27	-	37	97	2661

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	9
Glosy	34
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2019 nr 10	52
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2019 nr C	55
Informacje	61
Dane statystyczne – lipiec 2019 r.	62
Dane statystyczne – sierpień 2019 r.	63